

Bruxelles, 31.10.2019.
COM(2019) 557 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Izvješće o funkcioniranju europskog tržišta ugljika

Sadržaj

Popis pokrata i kratica.....	2
SAŽETAK	4
1. UVOD	5
2.1. Obuhvaćene djelatnosti, postrojenja i operatori zrakoplova.....	7
2.2. Registar Unije i Dnevnik transakcija Europske unije (EUTL)	9
3. FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA UGLJIKA 2018.	10
3.1. Ponuda: emisijske jedinice puštene u optjecaj	11
3.1.1. Kvota	11
3.1.2. Izdane emisijske jedinice.....	13
3.1.2.1. Besplatna dodjela	13
3.1.2.2. Program NER 300 i Inovacijski fond.....	16
3.1.2.3. Kompenzacija za neizravne troškove ugljika	18
3.1.2.4. Dražbe emisijskih jedinica	20
3.1.2.5. Odstupanje od trgovanja svim jedinicama na dražbi za proizvodnju električne i toplinske energije	23
3.1.3. Međunarodne jedinice	26
3.2. Potražnja: emisijske jedinice povučene iz optjecaja	27
3.3. Ravnoteža ponude i potražnje	28
4. ZRAKOPLOVSTVO	31
5. NADZOR TRŽIŠTA	34
5.1. Pravna priroda i fiskalni tretman emisijskih jedinica.....	35
6. PRAĆENJE, IZVJEŠĆIVANJE I VERIFIKACIJA EMISIJA	37
7. PREGLED ADMINISTRATIVNOG UREĐENJA	39
8. USKLAĐENOST I PROVEDBA.....	40
9. ZAKLJUČCI I IZGLEDI.....	41
PRILOG	43

Popis pokrata i kratica

AVR	Uredba o akreditaciji i verifikaciji
CA	Nadležno tijelo
CCS	Hvatanje i skladištenje ugljika
CCU	Hvatanje i upotreba ugljika
CDM	Mehanizam čistog razvoja
CER-ovi	Jedinice ovjerenog smanjenja emisija
CORSIA	Sustav za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo
CSCF	Međusektorski faktor korekcije
EA	Europska organizacija za akreditaciju
EGP	Europski gospodarski prostor
EEA	Europska agencija za okoliš
EEX	European Energy Exchange
EIB	Europska investicijska banka
ERU-ovi	Jedinice smanjenja emisija
ESMA	Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala
ETS EU-a	Sustav Europske unije za trgovanje emisijama
EUTL	Dnevnik transakcija Europske unije
GHG	Staklenički plin
ICAO	Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva
ICE	InterContinental Exchange Futures Europe
InnovFin EDP	Energetski demonstracijski projekti u okviru instrumenta InnovFin
JI	Zajednička provedba
MAR	Uredba o zlouporabi tržišta
MiFID2	Direktiva o tržištima financijskih instrumenata
MiFIR	Uredba o tržištima financijskih instrumenata
MRR	Uredba o praćenju i izvješćivanju
MRVA	Praćenje, izvješćivanje, verifikacija i akreditacija
MSR	Rezerva za stabilnost tržišta
NAB	Nacionalno akreditacijsko tijelo

NER	Rezerva za nove sudionike
OTC	Izvan uređenog tržišta
PFC-i	Perfluorouglijici
RES	Obnovljivi izvori energije
SARP-ovi	Standardi i preporučene prakse CORSIA-e
TNAC	Ukupan broj emisijskih jedinica u optjecaju

SAŽETAK

Količina emisija iz postrojenja obuhvaćenih sustavom EU-a za trgovanje emisijama 2018. smanjila se u odnosu na 2017. za 4,1 %. Smanjenje je uglavnom potaknuto proizvodnjom električne i toplinske energije, dok su se emisije iz industrije tek blago smanjile (vidjeti tablicu 7. u odjeljku 3.2.). Verificirane emisije iz zrakoplovstva zabilježile su daljnji porast od 3,9 % u odnosu na 2017. (vidjeti tablicu 8. u odjeljku 4.).

Donesena revidirana Direktiva o ETS-u EU-a usmjerena je na provedbu novih odredbi prije početka četvrte faze. Rad na provedbi u punom je zamahu te su protekle godine doneseni novi provedbeni propisi o popisu sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika, pravilima o besplatnoj dodjeli emisijskih jedinica, Inovacijskom fondu, dražbama, praćenju, izvješćivanju, verifikaciji i akreditaciji te Registru Unije (vidjeti poglavlja 2.2., 3.1.2. i 6.1.)

Pokazatelj viška rezerve za stabilnost tržišta treći je put objavljen, a iznosio je 1 654 909 824 emisijske jedinice. Njegova će objava dovesti do nastavka stavljanja emisijskih jedinica u rezervu, čime će se količina za prodaju na dražbi 2019. smanjiti za gotovo 40 %, odnosno za približno 397 milijuna emisijskih jedinica (vidjeti poglavlje 3.3.).

Pojačani cjenovni signal za ugljik na europskom tržištu ugljika uzrokovao je 2018. rekordni iznos prihoda od približno 14 milijardi EUR od prodaje emisijskih jedinica na dražbi za države članice. Tijekom godine države članice potrošile su ili planirale potrošiti gotovo 70 % tih prihoda za utvrđene potrebe u području klime i energetike (vidjeti poglavlje 3.1.2.4.).

1. UVOD

Sustav EU-a za trgovanje emisijskim jedinicama temelj je strategije EU-a za smanjenje emisija stakleničkih plinova iz industrije i proizvodnje električne i toplinske energije od 2005. Njime se znatno pridonosi postizanju općeg cilja EU-a da se do 2020. smanje emisije stakleničkih plinova za 20 % u odnosu na razine iz 1990. Iako je EU na dobrom putu da nadmaši taj cilj, potrebno je osigurati stalan napredak da bi se emisije stakleničkih plinova smanjile za najmanje 40 % (kako je predviđeno trenutačnim okvirom EU-a za klimatsku i energetska politiku do 2030.) i za najmanje 50 %, uz nastojanje da se na odgovoran način postigne smanjenje za 55 % (uzimajući u obzir Političke smjernice¹ za novu Komisiju).

Nakon što je revizija ETS-a EU-a² za četvrtu fazu stupila na snagu u travnju 2018. donošenje provedbenih propisa za četvrto razdoblje trgovanja ubrzano napreduje. Tijekom prošle godine doneseni su provedbeni propisi o novom popisu sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika i pravilima o besplatnoj dodjeli emisijskih jedinica te je pravni okvir sustava Registra Unije revidiran kako bi se omogućile potrebne prilagodbe za četvrtu fazu. Štoviše, uspostavljena su pravila za postizanje operativnosti Inovacijskog fonda, glavnog instrumenta ETS-a za financiranje inovativnih tehnologija s niskim emisijama ugljika i revolucionarnih inovacija u četvrtoj fazi. Istovremeno je revidirana Uredba o dražbama kako bi se 2020. omogućila prodaja na dražbi prvih 50 milijuna emisijskih jedinica za Inovacijski fond. Komisija je u kolovozu 2019. donijela drugu reviziju radi stvaranja institucionalnog okvira za prodaju na dražbi emisijskih jedinica za Inovacijski fond i Fond za modernizaciju u četvrtoj fazi. Naposljetku, okvir za praćenje, izvješćivanje, verifikaciju i akreditaciju ETS-a EU-a ažuriran je radi poboljšanja i pojašnjenja postojećih pravila na temelju iskustva provedbe iz treće faze. Komisija ubrzano dovršava preostale provedbene odredbe u svrhu njihova donošenja prije siječnja 2021. kada započinje novo razdoblje trgovanja.

Izmjene zakonodavstva dogovorene proteklih godina za rješavanje viška emisijskih jedinica na tržištu ugljika počele su donositi rezultate. Od objave posljednjeg izvješća o tržištu ugljika pokazatelj viška rezerve za stabilnost tržišta objavljen je treći put. Na temelju pokazatelja i revidiranog zakonodavstva o ETS-u EU-a količine za prodaju na dražbi smanjit će se za gotovo 400 milijuna emisijskih jedinica tijekom 2019., što odgovara iznosu od 24 % viška.

Proteklu godinu obilježilo je i povećanje povjerenja sudionika na tržištu, koje se očitovalo u pojačanom cjenovnom signalu za ugljik. Viša cijena emisijskih jedinica uzrokovala je povećanje ukupnih prihoda koje su države članice ostvarile od prodaje – ukupni ostvareni prihodi 2018. bili su više nego dvostruko veći od prihoda ostvarenih 2017., a iznosili su 14 milijardi EUR. Na temelju podataka koje su države članice dostavile tijekom 2018.,

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_hr.pdf

² Direktiva (EU) 2018/410 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2018. o izmjeni Direktive 2003/87/EZ radi poboljšanja troškovno učinkovitih smanjenja emisija i ulaganja za niske emisije ugljika te Odluke (EU) 2015/1814, SL L 76, 19.3.2018., str. 3.

gotovo 70 % tih prihoda potrošilo se (ili se planiralo potrošiti) na utvrđene potrebe u području klime i energetike.

Ovo Izvješće o funkcioniranju europskog tržišta ugljika podnosi se u skladu sa zahtjevima iz članka 10. stavka 5. i članka 21. stavka 2. Direktive 2003/87/EZ³ (Direktiva o ETS-u EU-a). Kako je propisano Direktivom, cilj je izvješća pružanje redovitog godišnjeg pregleda razvoja europskog tržišta ugljika.

Ovim Izvješćem obuhvaćena je 2018., ali su u njemu predstavljene i inicijative predložene ili dogovorene u prvoj polovini 2019.

Ako nije drukčije navedeno, ovo se Izvješće temelji na javno dostupnim podacima koji su Komisiji bili na raspolaganju do kraja lipnja 2019.⁴ Opće i opisne informacije o ETS-u EU-a navedene su u okvirima s tekстом.

³ Direktiva 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Unije i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ, SL L 275, 25.10.2003., str. 32.

⁴ U izvješće su uključeni podaci do 28. lipnja 2019.

2. INFRASTRUKTURA SUSTAVA EU-a ZA TRGOVANJE EMISIJSKIM JEDINICAMA

2.1. Obuhvaćene djelatnosti, postrojenja i operatori zrakoplova

ETS EU-a u funkciji je u 31 zemlji Europskog gospodarskog prostora (EGP). Tim se sustavom ograničavaju emisije iz gotovo 11 000 elektrana i proizvodnih postrojenja te za više od 500 operatora zrakoplova koji lete između zračnih luka u EGP-u. Njime je obuhvaćeno približno 39 % emisija stakleničkih plinova EU-a.

U trećoj fazi (2013.–2020.)* sektori sa stacionarnim postrojenjima uređeni ETS-om EU-a energetski su intenzivne industrijske grane, uključujući elektrane i ostala postrojenja za izgaranje s nazivnom ulaznom toplinskom snagom većom od 20 MW (osim postrojenja za zbrinjavanje opasnog ili komunalnog otpada), naftne rafinerije, koksne peći, željezare i čeličane, cementare, ciglane, postrojenja za proizvodnju stakla, vapna, keramike, papirne mase, papira i kartona te aluminijska postrojenja, postrojenja za proizvodnju amonijaka, dušične i adipinske kiseline, glioksala i glioksilne kiseline, postrojenja za hvatanje CO₂ te transport cjevovodima i geološko skladištenje CO₂.

Kad je riječ o zrakoplovstvu, ETS-om EU-a bili su obuhvaćeni samo letovi unutar Europskog gospodarskog prostora u razdoblju 2013.–2016., do donošenja globalnog pristupa Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva. Za pružanje potpore razvoju sustava za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo (CORSIA), ograničenje za letove unutar EGP-a produženo je 2017. do 2023. (vidjeti poglavlje 4.).

ETS-om EU-a obuhvaćene su emisije ugljikova dioksida (CO₂), ali i dušikova oksida (N₂O) iz ukupne proizvodnje dušične, adipinske i glioksilne kiseline i glioksala te emisije perfluorouglijika (PFC) iz proizvodnje aluminijska. Iako je sudjelovanje u ETS-u EU-a obvezno, u nekim su sektorima obuhvaćena samo postrojenja koja premašuju određenu veličinu. Štoviše, zemlje sudionice mogu iz sustava izuzeti mala postrojenja (koja ispuštaju manje od 25 000 tona ekvivalenta CO₂) ako su uspostavljene alternativne i jednakovrijedne mjere. U četvrtoj fazi vrlo mali onečišćivači (s prijavljenim emisijama manjima od 2 500 tona ekvivalenta CO₂ u posljednje tri godine) mogu biti izuzeti iz ETS-a EU-a ako postoje pojednostavnjeni mehanizmi praćenja radi procjene količine njihovih emisija. Zemlje sudionice, osim toga, mogu dodati još sektora i stakleničkih plinova u ETS EU-a (takozvano „dobrovoljno sudjelovanje”).

* Informacije o 1. i 2. fazi ETS-a EU-a dostupne su na sljedećoj poveznici: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/pre2013_hr

Prema izvješćima koje su zemlje sudionice⁵ podnijele 2019. u skladu s člankom 21., 2018. bilo je ukupno 10 744 dopuštena postrojenja.

Kao što je bio slučaj prethodnih godina, u okviru aktivnosti ETS-a EU-a 2018. i dalje je najvećim dijelom dolazilo do izgaranja fosilnih goriva. Međutim, 29 zemalja navelo je da se upotrebljava i biomasa u 2 181 postrojenju (20,3 % svih postrojenja). Dvije zemlje (Lihtenštajn i Malta) nisu navele upotrebu biomase. Ukupne emisije iz biomase iznosile su 2018. približno 151 milijun tona CO₂ (9 % emisija prijavljenih u ETS-u EU-a), što je blagi porast u odnosu na 2017., kad su iznosile 145 milijuna tona CO₂ (8 % emisija prijavljenih u ETS-u EU-a). Od toga je 99,2 % emisija s nultom stopom⁶. Tijekom 2018. nijedna zemlja nije prijavila upotrebu biogoriva za operatore zrakoplova, dok je 2017. jedino Švedska prijavila takvu upotrebu za dva operatora zrakoplova.

Podaci za 2018. pokazuju da je u okviru kategorija postrojenja na temelju godišnjih razina emisija⁷ kao i prethodnih godina 72 % postrojenja bilo kategorije A, 21 % kategorije B, a 7 % kategorije C. Osim toga, 6 113 postrojenja navedeno je kao „postrojenja s niskim emisijama”⁸ (57 % ukupnog broja).

U pogledu aktivnosti ETS-a EU-a koje su dodatno navedene za emisije stakleničkih plinova koji nisu CO₂, prijavljeno je da su izdane dozvole za primarni aluminij i perfluorouglikove u 12 zemalja (Francuskoj, Grčkoj, Islandu, Italiji, Nizozemskoj, Norveškoj, Njemačkoj, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji, Švedskoj i Ujedinjenoj Kraljevini), a za proizvodnju dušične kiseline i N₂O u 20 zemalja (sve osim Cipra, Danske, Estonije, Irske, Islanda, Latvije, Lihtenštajna, Luksemburga, Malte, Slovenije i Španjolske). Ostali sektori s emisijama N₂O navedeni su u trima zemljama za proizvodnju adipinske kiseline (Francuska, Italija, Njemačka) te dvjema zemljama za proizvodnju glioksala i glioksilne kiseline (Francuska, Njemačka). Jedino su Norveška i Austrija navele aktivnosti za hvatanje i skladištenje CO₂.

Kao i prošle godine, mogućnost izuzimanja malih onečišćivača iz ETS-a EU-a u skladu s člankom 27. Direktive o ETS-u EU-a primijenilo je sedam zemalja (Francuska, Hrvatska, Island, Italija, Slovenija, Španjolska, Ujedinjena Kraljevina). Emisije izuzete 2018. iznosile su 2,92 milijuna tona CO₂ (približno 0,17 % ukupnih verificiranih emisija u usporedbi s 0,16 % prethodne godine).

⁵ Za upućivanje na izvješća u skladu s člankom 21. „zemlje sudionice” ili jednostavno „zemlje” obuhvaćaju 28 država članica EU-a i države EGP-a (Island, Norveška i Lihtenštajn).

⁶ U ETS-u EU-a emisijski faktor biomase postavljen je na nulu ako je ispunjena definicija pojma „biomasa” i ako su, kada se radi o biogorivima ili tekućim biogorivima, ispunjeni kriteriji održivosti u skladu s člankom 17. stavkom 1. Direktive 2009/28/EZ (Direktiva o obnovljivim izvorima energije). Za emisije s nultom stopom nije potrebno predati emisijske jedinice. Prema podacima podnesenima 2019. u skladu s člankom 21. tri su zemlje sudionice (Danska, Latvija i Litva) navele samo sadržaj energije biomase s nultom stopom, a ne stvarne emisije. Stoga njihove emisije nisu uzete u obzir u navedenom ukupnom broju.

⁷ Kategorijom C obuhvaćena su postrojenja koja ispuštaju više od 500 000 tona ekvivalenta CO₂ godišnje, kategorijom B postrojenja koja ispuštaju od 50 000 do 500 000 tona ekvivalenta CO₂ godišnje, a kategorijom A postrojenja koja ispuštaju manje od 50 000 tona ekvivalenta CO₂ godišnje. Vidjeti Uredbu Komisije (EU) br. 601/2012 od 21. lipnja 2012. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 181, 12.7.2012., str. 30.

⁸ Postrojenja s niskim emisijama čine podskup u okviru postrojenja kategorije A i obuhvaćaju postrojenja koja ispuštaju manje od 25 000 tona ekvivalenta CO₂ godišnje (vidjeti članak 47. stavak 2. Uredbe (EU) br. 601/2012).

Prema podacima podnesenima 2019. u skladu s člankom 21. dosad je osam zemalja (Belgija, Danska, Francuska, Hrvatska, Lihtenštajn, Litva, Mađarska, Nizozemska) iskoristilo odredbu iz članka 13. Uredbe o praćenju i izvješćivanju⁹ kojom se dopušta upotreba pojednostavnjenih planova za praćenje u niskorizičnim slučajevima za stacionarna postrojenja. U slučaju operatora zrakoplova s niskim emisijama tri su zemlje (Belgija, Island i Poljska) 2018. prijavile primjenu te odredbe.

Navedeno je da je 2018. plan za praćenje imalo 655 operatora zrakoplova (541 operator 2017. i 503 operatora 2016.). Komercijalni operatori činili su 50 % (328) navedenih operatora, a ostalih 50 % (327) bili su nekomercijalni operatori¹⁰. Ukupno 287 operatora (44 %) svrstano je u male onečišćivače (u usporedbi s 280 (52 %) 2017. godine i 249 (50 %) 2016.).

2.2. Registar Unije i Dnevnik transakcija Europske unije (EUTL)

U Registru Unije i Dnevniku transakcija Europske unije (EUTL) prati se vlasništvo općih emisijskih jedinica i emisijskih jedinica za zrakoplovstvo bilježenjem količine u vlasništvu na računima i transakcija među računima. Upravljanje i održavanje u nadležnosti su Komisije, a nacionalni administratori registra u svakoj od zemalja sudionica i dalje služe kao kontaktna točka za predstavnike računa (poduzeća ili fizičkih osoba). Stacionarna postrojenja i operatori zrakoplova imaju račune u Registru Unije, dok se u EUTL-u automatski provjeravaju, bilježe i odobravaju sve transakcije među računima te se tako jamči da su svi prijenosi u skladu s pravilima ETS-a EU-a.

Podaci zabilježeni u Registru Unije i EUTL-u važan su izvor podataka za različite vrste izvješćivanja u okviru ETS-a, kao što su izračun pokazatelja viška rezerve za stabilnost tržišta (vidjeti poglavlje 3.3.) i izvješća koja sastavlja Europska agencija za okoliš. EUTL osigurava i transparentnost ETS-a EU-a jer se u njemu objavljuju* informacije o usklađenosti stacionarnih postrojenja i operatora zrakoplova s odredbama ETS-a.

* Informacije koje se objavljuju u EUTL-u dostupne su na: <https://ec.europa.eu/clima/ets/>

Registar Unije i EUTL bili su u potpunosti operativni 365 dana, 24 sata dnevno tijekom cijele 2018. s manjim prekidima u radu od ukupno 26 sati zbog tehničkih nadogradnji.

Od 1. siječnja 2019. Komisija je obustavila¹¹ sve procese za Ujedinjenu Kraljevinu koji se odnose na besplatnu dodjelu, prodaju na dražbi i razmjenu međunarodnih jedinica u skladu sa zaštitnim mjerama¹² koje je Komisija donijela radi očuvanja okolišnog integriteta ETS-a EU-

⁹ Uredba Komisije (EU) br. 601/2012 od 21. lipnja 2012. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 181, 12.7.2012., str. 30.

¹⁰ Zračni prijevoznik za prijevoz putnika koji pruža usluge široj javnosti primjer je komercijalnog operatora zrakoplova. Operator zrakoplova u privatnom vlasništvu primjer je nekomercijalnog operatora zrakoplova.

¹¹ Odluka Komisije od 17. prosinca 2018. kojom se središnjem administratoru nalaže da se u Dnevnik transakcija Europske unije privremeno prestanu prihvaćati procesi relevantni za Ujedinjenu Kraljevinu koji se odnose na besplatnu dodjelu, prodaju na dražbi i razmjenu međunarodnih jedinica (C(2018) 8707).

¹² Uredba Komisije (EU) 2018/208 od 12. veljače 2018. o izmjeni Uredbe (EU) br. 389/2013 o uspostavi Registra Unije, SL L 39/3, 13.2.2018., str. 3.

a u slučajevima kad se pravo Unije prestane primjenjivati na državu članicu njezinim povlačenjem iz EU-a.

U ožujku 2019. donesena je Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/1122¹³ kojom se utvrđuju pravila za funkcioniranje Registra Unije u sljedećem razdoblju trgovanja ETS-a EU-a (2021.–2030.). Uredba omogućuje Registru Unije da se uskladi sa zahtjevima za četvrtu fazu koji su utvrđeni u revidiranoj Direktivi o ETS-u EU-a, primjerice prilagodbom funkcionalnosti tako da emisijske jedinice vrijede neograničeno i da se mogu upotrijebiti samo za pokrivanje emisija u prvoj godini desetogodišnjeg razdoblja u kojem su izdane te da se osigura da se od 2021. međunarodne jedinice više ne mogu upotrebljavati za pokrivanje emisija. Štoviše, novom se Uredbom prilagođavaju pravila kojima se uređuje Registar Unije s ciljem njihova usklađivanja sa zahtjevima zakonodavstva o financijskim tržištima nakon što su emisijske jedinice od 3. siječnja 2018. uvrštene u „financijske instrumente” na temelju Direktive 2014/65/EU¹⁴ i sa zahtjevima revidiranih pravila o zaštiti podataka.

3. FUNKCIONIRANJE TRŽIŠTA UGLJIKA 2018.

U ovom poglavlju navedene su informacije o aspektima ponude emisijskih jedinica i potražnje za njima u okviru ETS-a EU-a. Odjeljak o ponudi sadržava informacije o kvotama, besplatnoj dodjeli emisijskih jedinica, programu NER 300 (uključujući pripreme za nadolazeći Inovacijski fond), dražbama i odstupanju od trgovanja svim jedinicama na dražbi za proizvodnju električne i toplinske energije (članak 10.c) i upotrebi međunarodnih jedinica te poglavlje o sustavima kompenzacije za neizravne troškove ugljika.

Kad je riječ o potražnji, pružene su informacije o broju verificiranih emisija i postizanju ravnoteže ponude i potražnje emisijskih jedinica na tržištu ugljika s pomoću rezerve za stabilnost tržišta (MSR).

¹³ Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/1122 od 12. ožujka 2019. o dopuni Direktive 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu funkcioniranja Registra Unije, SL L 177, 2.7.2019., str. 3.

¹⁴ Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU.

3.1. Ponuda: emisijske jedinice puštene u optjecaj

3.1.1. Kvota

Kvota je apsolutna količina stakleničkih plinova koju obuhvaćena tijela mogu ispustiti, čime se osigurava ispunjavanje cilja smanjenja emisija, i odgovara broju emisijskih jedinica puštenih u optjecaj tijekom razdoblja trgovanja. U trećoj fazi kvota se primjenjuje na razini EU-a, čime se zamjenjuje prethodni sustav nacionalnih kvota.

Kvota za emisije iz stacionarnih postrojenja za 2013. utvrđena je u iznosu od 2 084 301 856 emisijskih jedinica. Kvota se svake godine smanjuje linearnim faktorom smanjenja od 1,74 % prosječne ukupne količine emisijskih jedinica izdanih svake godine u razdoblju 2008.–2012., čime se jamči da broj emisijskih jedinica koje stacionarna postrojenja mogu upotrebljavati bude 21 % niži 2020. nego 2005.

Kvota za zrakoplovni sektor izvorno je utvrđena u količini od 210 349 264 zrakoplovne emisijske jedinice godišnje, što je 5 % niže od prosječne godišnje razine zrakoplovnih emisija za razdoblje 2004.–2006. Kvota je 1. siječnja 2014. povećana za 116 524 emisijske jedinice za zrakoplovstvo radi prilagodbe pristupanju Hrvatske ETS-u EU-a. Ta je kvota trebala odražavati zakonodavstvo iz 2008.* u kojem se navodi da će svi letovi iz EGP-a, prema EGP-u i unutar njega biti obuhvaćeni ETS-om EU-a. Međutim, područje primjene ETS-a EU-a privremeno je bilo ograničeno na letove unutar EGP-a u razdoblju od 2013. do 2016. kako bi se pružila potpora razvoju globalne mjere ICAO-a za stabilizaciju emisija iz međunarodnog zrakoplovnog sektora na razini iz 2020. Stoga je broj emisijskih jedinica za zrakoplovstvo puštenih u optjecaj u razdoblju 2013.–2016. bio znatno niži od izvorne kvote. Za pružanje potpore razvoju globalne mjere ICAO-a, ograničenje za letove unutar EGP-a produženo je 2017. do 2023. (vidjeti poglavlje 4.).

* Direktiva 2008/101/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o izmjeni Direktive 2003/87/EZ radi uključivanja zrakoplovnih djelatnosti u sustav trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice.

U tablici 1. prikazani su iznosi kvota za stacionarna postrojenja i godišnji broj emisijskih jedinica za zrakoplovstvo puštenih u optjecaj¹⁵ za svaku godinu tijekom treće faze ETS-a EU-a.

¹⁵ Broj emisijskih jedinica za zrakoplovstvo puštenih u optjecaj od 2013. posljedica je primjene pristupa „odozdo prema gore”, počevši od besplatne dodjele emisijskih jedinica (utvrđeno primjenom referentnih vrijednosti na temelju aktivnosti operatora unutar EGP-a). Broj emisijskih jedinica koje se prodaju na dražbama dobiva se na temelju činjenice da bi besplatna dodjela (uključujući posebnu rezervu za naknadnu raspodjelu brzorastućim operatorima zrakoplova i novim sudionicima) trebala iznositi 85 % ukupnog broja, dok bi dražbe trebale iznositi 15 %.

Tablica 1.: Kvota ETS-a EU-a za razdoblje 2013.–2020.

Godina	Godišnja kvota (postrojenja)	Godišnje emisijske jedinice za zrakoplovstvo puštene u optjecaj¹⁶
2013.	2 084 301 856	32 455 296
2014.	2 046 037 610	41 866 834
2015.	2 007 773 364	50 669 024
2016.	1 969 509 118	38 879 316
2017.	1 931 244 873	38 711 651
2018.	1 892 980 627	38 909 625
2019.	1 854 716 381	35 172 897 ¹⁷
2020.	1 816 452 135	

¹⁶ Osim besplatne dodjele emisijskih jedinica i količina emisijskih jedinica koje se prodaju na dražbi, ažurirani iznosi uključuju i razmjene međunarodnih jedinica.

¹⁷ Uključuje podatke iz kalendara dražbi u zrakoplovnom sektoru za 2019. Podaci Ujedinjene Kraljevine za 2019. nisu uključeni zbog zaštitnih mjera koje je Komisija donijela radi očuvanja okolišnog integriteta ETS-a EU-a u slučajevima kad se pravo Unije prestane primjenjivati na državu članicu njezinim povlačenjem iz EU-a (vidjeti poglavlje 2.2.).

3.1.2. Izdane emisijske jedinice

3.1.2.1. Besplatna dodjela

Iako su dražbe u trećoj fazi ETS-a EU-a osnovni način za dodjelu emisijskih jedinica, znatan broj emisijskih jedinica dodjeljuje se besplatno. Primjenjuju se sljedeća načela:

- za proizvodnju električne energije ne dodjeljuju se besplatne emisijske jedinice,
- besplatne emisijske jedinice za proizvodnu industriju dijele se prema pravilima usklađenima na razini EU-a,
- besplatna dodjela temelji se na referentnim vrijednostima učinkovitosti kako bi se osnažili poticaji za smanjivanje emisija stakleničkih plinova i inovacije te nagradila najučinkovitija postrojenja,
- uspostavljena je rezerva za nove sudionike (NER) na razini EU-a za nova industrijska postrojenja i postrojenja koja znatno povećaju svoj kapacitet; ona iznosi 5 % ukupne količine emisijskih jedinica u trećoj fazi.

Industrijskim postrojenjima besplatno se dodjeljuju emisijske jedinice da bi se uklonio rizik od istjecanja ugljika (situacije u kojima poduzeća premještaju proizvodnju u treće zemlje s manje strogim ograničenjima emisija stakleničkih plinova, što može uzrokovati povećanje njihovih ukupnih emisija). Sektori i podsektori za koje se smatra da su izloženi znatnom riziku od istjecanja ugljika uvršteni su na popis sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika*. Popis je prvobitno obuhvaćao razdoblje 2015.–2019., ali revidiranom Direktivom o ETS-u EU-a njegova je valjanost produžena do 31. prosinca 2020.

* Trenutačni popis sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika dostupan je na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A32014D0746>

Tijekom treće faze približno 43 % ukupne količine dostupnih emisijskih jedinica besplatno će se dodijeliti, a udio jedinica kojima će trgovati države članice iznositi će približno 57 %.

Početna količina jedinica u rezervi za nove sudionike nakon oduzimanja 300 milijuna emisijskih jedinica za program NER 300 iznosila je 480,2 milijuna emisijskih jedinica. Do lipnja 2019. rezervirano je 167,9 milijuna emisijskih jedinica za 937 postrojenja za cijelu treću fazu. U rezervi za nove sudionike preostalo je 312,3 milijuna emisijskih jedinica. Očekuje se da se znatna količina tih emisijskih jedinica neće dodijeliti. Te će se jedinice na kraju treće faze prenijeti u rezervu za stabilnost tržišta, od čega će se 200 milijuna upotrijebiti za uspostavljanje rezerve za nove sudionike za četvrtu fazu.

Do kraja lipnja 2019. besplatna dodjela smanjena je za približno 457 milijuna jedinica zbog postrojenja koja su zatvorena ili su smanjila proizvodnju ili proizvodne kapacitete u usporedbi s kapacitetima uzetima u obzir pri izračunavanju dodjela u trećoj fazi.

Tablica 2.: Broj emisijskih jedinica (u milijunima) besplatno dodijeljenih industrijskom sektoru od 2013. do 2019.¹⁸

	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Besplatna dodjela¹⁹ (28 država članica EU-a + države EGP-a i EFTA-e)	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9	748,1 ²⁰
Dodjela iz rezerve za nove sudionike (nova ulaganja i povećanje kapaciteta)	11,7	15,3	18,6	21,8	23,4	23,6	22,9
Besplatne emisijske jedinice koje nisu dodijeljene zbog zatvaranja postrojenja ili promjena u proizvodnji ili proizvodnim kapacitetima	40,1	58,9	70,8	67,5	71,6	75,9	71,9

Budući da je potražnja za besplatnom dodjelom emisijskih jedinica premašila dostupnu količinu, dodjela za sva postrojenja u ETS-u EU-a smanjena je za isti postotak primjenom „međusektorskog faktora korekcije”²¹. Prvotne vrijednosti međusektorskog faktora korekcije revidirane su 2017.²²

Da bi se uklonio rizik od istjecanja ugljika, besplatna dodjela emisijskih jedinica nastaviti će se nakon 2020. na temelju referentnih vrijednosti koje proizlaze iz učinka 10 % najučinkovitijih postrojenja u EU-u. Razina izloženosti sektorâ riziku od istjecanja ugljika procijenjena je na temelju kombiniranog pokazatelja koji se izračunava množenjem intenziteta trgovanja sektora s trećim zemljama s intenzitetom emisija sektora. Na temelju te procjene Komisija je u veljači 2019. donijela popis sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika za sljedeće razdoblje trgovanja²³ koji će vrijediti tijekom cijele četvrte faze.

¹⁸ Iznosi uključuju obavijesti koje su države članice zaprimile do lipnja 2019. i mogu podlijegati izmjenama zbog naknadno podnesenih obavijesti.

¹⁹ Početna količina prije primjene smanjenja navedenih u nastavku.

²⁰ Dodjela emisijskih jedinica koja se odnosi na Ujedinjenu Kraljevinu (48,0 milijuna emisijskih jedinica od ukupnog broja za 2019.) obustavljena je zbog zaštitnih mjera koje je Komisija donijela radi očuvanja okolišnog integriteta ETS-a EU-a u slučajevima kad se pravo Unije prestane primjenjivati na državu članicu njezinim povlačenjem iz EU-a (vidjeti poglavlje 2.2.).

²¹ Odluka Komisije 2013/448/EU, SL L 240, 7.9.2013., str. 27.

²² Odluka Komisije 2017/126/EU, SL L 19, 25.1.2017., str. 93.

²³ Delegirana odluka Komisije (EU) 2019/708, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=EN>

Kako bi se odrazio napredak tehnologije i inovacija, referente vrijednosti ažurirat će se dvaput u četvrtoj fazi na temelju stvarnih podataka. Postrojenja koja su podnijela zahtjev za besplatnu dodjelu emisijskih jedinica za prvo razdoblje dodjele (2021.–2025.) nadležnim su tijelima morala dostaviti potrebne podatke do 30. svibnja 2019. Komisija će na temelju tih podataka izračunati dodjelu emisijskih jedinica za svako postrojenje i ažurirati referentne vrijednosti za razdoblje 2021.–2025. Delegirani akt o reviziji pravila za besplatnu dodjelu emisijskih jedinica za razdoblje 2021.–2030. donesen je u prosincu 2018.²⁴ te je započeo rad na ažuriranju referentnih vrijednosti za razdoblje 2021.–2025. (vidjeti Dodatak 7. Prilogu).

U četvrtoj će se fazi dodjela emisijskih jedinica pojedinim postrojenjima pravodobno prilagoditi kako bi održavala znatne poraste i smanjenja u proizvodnji. Kako bi se spriječile manipulacija i zlouporaba sustava prilagodbi dodjele emisijskih jedinica i izbjeglo svako nepotrebno administrativno opterećenje, Komisija će donijeti provedbeni akt kojim se utvrđuju dodatni aranžmani za prilagodbe (vidjeti Dodatak 7. Prilogu).

²⁴ Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/331, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:059:FULL&from=EN>

3.1.2.2. Program NER 300 i Inovacijski fond

NER 300 opsežan je program financiranja inovativnih demonstracijskih projekata proizvodnje energije s niskim emisijama ugljika. Usmjeren je na demonstraciju tehnologije za hvatanje i skladištenje ugljika (CCS) i tehnologije inovativnih obnovljivih izvora energije (RES), koje su sigurne za okoliš, na komercijalnoj razini u EU-u. NER 300 financirao se sredstvima nastalima monetizacijom 300 milijuna emisijskih jedinica iz rezerve za nove sudionike. Sredstva su dodijeljena za projekte odabrane u dva kruga poziva na podnošenje prijedloga u prosincu 2012. i srpnju 2014.

Inovacijski fond jedan je od dva mehanizma za smanjenje emisija ugljika uspostavljen revidiranom Direktivom o ETS-u EU-a za četvrtu fazu. Njime će se, na natjecateljskoj osnovi, pružati potpora prvom razvoju tržišta i demonstraciji inovativnih tehnologija i revolucionarnih inovacija na komercijalnoj razini u sektorima obuhvaćenima ETS-om EU-a, uključujući inovativne obnovljive izvore energije, hvatanje i upotrebu ugljika te skladištenje energije. Financirat će se dražbovnom prodajom barem 450 milijuna emisijskih jedinica i svim neisplaćenim sredstvima iz programa NER 300. Prvi poziv na podnošenje prijedloga u pripremi je za 2020.

U dva kruga poziva na podnošenje prijedloga u okviru programa NER 300 dodijeljena sredstva za ukupno 38 projekata RES-a i jedan projekt CCS-a iznosila su 2,1 milijardu EUR te je obuhvaćeno 20 država članica EU-a. Od tih projekata sedam je već u tijeku: projekti proizvodnje energije iz biomase BEST u Italiji te Verbiostraw u Njemačkoj, kopnene vjetroeletreane Blaiken u Švedskoj, Handalm u Austriji te odobalne vjetroeletreane Veja Mate i Nordsee One u Njemačkoj i projekt pametne mreže Puglia Active Network u Italiji.

Očekuje se da će pet projekata iz prvog poziva na podnošenje prijedloga biti pušteno u rad do kraja 2019., dok četiri projekta iz drugog poziva na podnošenje prijedloga napreduju s pripremama za puštanje u rad do 30. lipnja 2021. S obzirom na zahtjevno gospodarsko i političko okruženje od uspostavljanja programa NER 300, 19 projekata nije uspjelo prikupiti dovoljnu dodatnu financijsku potporu te su povučeni, čime se oslobodilo ukupno 1,358 milijardi EUR. U različitim fazama razvoja nalaze se još četiri projekta.

Izmijenjena Odluka o programu NER 300²⁵ omogućila je ponovno ulaganje oslobođenih sredstava iz poništenih projekata iz prvog poziva na podnošenje prijedloga (dosad 623 milijuna EUR) u postojeće financijske instrumente – energetske demonstracijske projekte u okviru instrumenta InnovFin i dužnički instrument u okviru Instrumenta za povezivanje Europe, kojima upravlja Europska investicijska banka. Time će se ostvariti najveća moguća korist od programa NER 300 i mobilizirati dodatni privatni kapital za ulaganje u inovacije za niske emisije ugljika.

²⁵ Odluka Komisije (EU) 2017/2172 od 20. studenoga 2017. o izmjeni Odluke 2010/670/EU u vezi s raspodjelom neisplaćenih sredstava iz prvog kruga poziva na podnošenje prijedloga.

Dosad su odabrana tri projekta koja će primiti nepotrošena sredstva programa NER 300 u okviru energetske demonstracijske projekata InnovFina, odnosno potporu u iznosu od približno 73 milijuna EUR (vidjeti Dodatak 9. Prilogu).

Oslobodena sredstva iz poništenih projekata iz drugog poziva na podnošenje prijedloga (dosad 735,5 milijuna EUR) bit će dodana resursima dostupnima za Inovacijski fond.

Tablica 3.: Projekti programa NER 300 za koje su dodijeljena sredstva u prvom i drugom pozivu na podnošenje prijedloga²⁶

	Prvi poziv na podnošenje prijedloga	Drugi poziv na podnošenje prijedloga
Projekti u pripremi	6	7
Projekti u tijeku	6	1
Povučeni projekti	8	11
<i>Ukupno</i>	<i>20</i>	<i>19</i>

Postoji vjerojatnost da će u četvrtoj fazi ukupna vrijednost resursa za demonstraciju inovativnih tehnologija i revolucionarnih inovacija u okviru Inovacijskog fonda znatno premašiti 2,1 milijardu EUR za program NER 300²⁷. Delegirana uredba²⁸ o radu Inovacijskog fonda donesena je u veljači 2019. Projekti u svim državama članicama, uključujući male projekte, moći će se prijavljivati za dobivanje potpore iz fonda.

Radi podizanja svijesti o Inovacijskom fondu Komisija se 2019. i u prvoj polovini 2020. aktivno posvećuje aktivnostima informiranja industrije i država članica s ciljem raspravljanja o ključnim pitanjima svakog sektora koja se odnose na odabir i provedbu projekata. Prvi poziv na podnošenje prijedloga u okviru Inovacijskog fonda predviđen je za 2020., nakon čega slijede redoviti pozivi do 2030.

²⁶ U skladu s Odlukom Komisije 2010/670/EU u projektima za koje su dodijeljena sredstva u prvom pozivu na podnošenje prijedloga završna odluka o ulaganju trebala je biti donesena do kraja 2016., a za projekte za koje su dodijeljena sredstva u drugom pozivu na podnošenje prijedloga to se moralo učiniti do kraja lipnja 2018.

²⁷ Vrijednost 450 milijuna emisijskih jedinica dostupnih za fond ovisit će o cijeni ugljika. Uz prosječnu cijenu od 25 EUR po emisijskoj jedinici, resursi za fond iznosili bi 11,3 milijarde EUR.

²⁸ Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/856 od 26. veljače 2019. o dopuni Direktive 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu funkcioniranja Inovacijskog fonda, SL L 140, 28.5.2019., str. 6.–17.

3.1.2.3. Kompenzacija za neizravne troškove ugljika

Uz besplatnu dodjelu emisijskih jedinica za pokrivanje izravnih troškova ugljika države članice EU-a mogu dodijeliti državnu potporu nekim industrijama koje su veliki potrošači električne energije za nadoknadu neizravnih troškova ugljika, odnosno troškova koji nastaju povećanjem cijena električne energije zbog toga što proizvođači električne energije prebacuju troškove kupnje emisijskih jedinica na potrošače.

Kako bi se zajamčila usklađena primjena kompenzacije za neizravne troškove ugljika u svim državama članicama i minimiziralo narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, Komisija je donijela smjernice za državne potpore* u okviru ETS-a EU-a koje vrijede do kraja 2020. U smjernicama se, među ostalim, utvrđuju prihvatljivi sektori i maksimalni iznosi kompenzacije za neizravne troškove ugljika.

Revidiranom Direktivom o ETS-u EU-a državama članicama omogućeno je da nastave isplaćivati kompenzacije za neizravne troškove ugljika u četvrtoj fazi, uz unaprijedene odredbe o transparentnosti i izvješćivanju. S obzirom na prethodno navedeno, Komisija je započela reviziju smjernica o državnim potporama u okviru ETS-a EU-a za sljedeće razdoblje trgovanja (vidjeti Dodatak 7. Prilogu). U okviru tog procesa Komisija će, na temelju savjetovanja s dionicima i državama članicama koja su održana početkom 2019., preispitati i popis prihvatljivih sektora i čimbenike kojim se određuju maksimalni iznosi potpore.

* Smjernice o određenim mjerama državne potpore u kontekstu trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2012., SL C 158, 5.6.2012., str. 4.

Komisija je dosad odobrila 13²⁹ programa državnih potpora kompenzacije za neizravne troškove ugljika u 12 država članica. Kompenzacije u okviru valonskog i luksemburškog programa prvi su put isplaćene 2018. Španjolska je vlada obavijestila Komisiju o preispitivanju svojeg programa radi povećanja njegova proračuna. Poljska je 2019. dostavila Komisiji nacrt mjere i odobrena joj je državna potpora za program kojim će se 2020. početi isplaćivati potpora za neizravne troškove nastale 2019.

Direktivom o ETS-u EU-a utvrđuje se da bi u roku od tri mjeseca nakon isteka svake godine države članice s uspostavljenim programom kompenzacija za neizravne troškove trebale u lako dostupnom obliku objaviti ukupan iznos kompenzacija dodijeljenih po sektorima i podsektorima.

U tablici 4. prikazan je sažetak podataka koje su objavile države članice za kompenzaciju isplaćenu 2018.

²⁹ Osim toga, donesene su izmjene programa Francuske i Španjolske.

Tablica 4.: Kompenzacija za neizravne troškove ugljika koju su države članice isplatile 2018.³⁰

Država članica	Trajanje programa	Kompenzacija isplaćena 2018. za neizravne troškove nastale 2017. (u milijunima eura)	Broj korisnika (postrojenja)	Prihod od dražbi 2017. (isključujući emisijske jedinice za zrakoplovstvo, u milijunima eura)	Postotak prihoda od dražbi potrošen na kompenzaciju za neizravne troškove
Ujedinjena Kraljevina	2013.–2020.	22,36 ³¹	60 ³²	1 607 ³³	3,7 %
Njemačka	2013.–2020.	202	891	1 141,7	17,6 %
Belgija (Flandrija)	2013.–2020.	31,7	106	143,5	27,3 %
Belgija (Valonija)	2017.–2020.	7,5	30		
Nizozemska	2013.–2020.	36,9	96	189	19,5 %
Grčka	2013.–2020.	16,8	50	196,6	8,5 %
Litva	2014.–2020.	0,24	1	31,4	0,8 %
Slovačka	2014.–2020.	10	7	87	11,4 %
Francuska	2015.–2020.	98,7	296	309,8	31,8 %
Finska	2016.–2020.	26,7	58	94,6	28,2 %
Španjolska	2013.–2015.	6	151	488,8	12,2 %
Luksemburg	2018.–2020.	3,4	2	6,8	50 %

Ukupna kompenzacija za neizravne troškove koju je isplatilo 11 država članica³⁴ 2018. iznosila je približno 462 milijuna EUR, što čini gotovo 11 % prihoda od dražbi tih država članica. Države članice u kojima su uspostavljeni programi kompenzacije ukupno ostvaruju približno 70 % BDP-a EU-a. Najveći su korisnici kompenzacija kemijski sektor, sektor obojenih metala te sektor željeza i čelika.

Jednom od odredbi o transparentnosti iz revidirane Direktive o ETS-u EU-a određeno je da države članice koje su u bilo kojoj godini više od 25 % prihoda od dražbi potrošile na kompenzaciju za neizravne troškove trebaju objaviti izvješće u kojem se navode razlozi za premašivanje tog iznosa. Na temelju prihoda od dražbi za kalendarsku godinu 2017. četiri su zemlje 2018. premašile prag od 25 %³⁵.

³⁰ Podaci o isplaćenim kompenzacijama i broju korisnika temelje se na obvezi izvješćivanja u skladu s člankom 10.a stavkom 6. Direktive (EU) 2018/410.

³¹ 19,7 milijuna GBP (za neizravne troškove nastale 2018.) na temelju prosječnog tečaja GBP/EUR od 1,1355.

³² Ujedinjena Kraljevina nije prijavila postrojenja, već poduzeća.

³³ Napominjemo da je Ujedinjena Kraljevina isplatila potporu za 2019. za neizravne troškove nastale 2018. Zato se za Ujedinjenu Kraljevinu prikazuju prihodi od dražbi za 2018.

³⁴ Poljska nije uključena jer će 2020. početi isplaćivati potporu za neizravne troškove nastale 2019.

³⁵ Razlog za usporedbu isplata 2018. i prihoda od dražbi 2017. jest taj da isplate 2018. uglavnom čine kompenzaciju za neizravne troškove koje su stvorili potrošači u kalendarskoj godini 2017.

3.1.2.4. Dražbe emisijskih jedinica

U trećoj fazi dražbe su osnovni način dodjele emisijskih jedinica. Dražbe na primarnom tržištu uređene su Uredbom o dražbama*, kojom su utvrđeni vremenski plan, upravljanje i drugi aspekti načina održavanja dražbi kako bi se osigurao otvoren, transparentan, usklađen i nediskriminirajući postupak.

* Uredba Komisije (EU) br. 1031/2010 od 12. studenoga 2010. o rasporedu, upravljanju i drugim aspektima dražbi emisijskih jedinica stakleničkih plinova prema Direktivi 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice, SL L 302, 18.11.2010., str. 1.

Uredba o dražbama izmijenjena je³⁶ 2018. kako bi se European Energy Exchange („EEX”) ponovno imenovao zasebnom dražbovnom platformom za Njemačku i omogućila monetizacija prve serije od 50 milijuna emisijskih jedinica iz rezerve za stabilnost tržišta za financiranje Inovacijskog fonda 2020.

Komisija je u kolovozu 2019. donijela dodatnu izmjenu Uredbe o dražbama radi uspostavljanja okvira za dražbovnu prodaju emisijskih jedinica i upravljanje projektima u okviru Inovacijskog fonda i Fonda za modernizaciju u četvrtoj fazi. Izmjena odražava i uvrštavanje emisijskih jedinica ETS-a EU-a u financijske instrumente na temelju Direktive 2014/65/EU o tržištima financijskih instrumenata (MiFID2).

U skladu sa zaštitnim mjerama koje je Komisija donijela radi očuvanja okolišnog integriteta ETS-a EU-a (vidjeti poglavlje 2.2.) emisijske jedinice koje je Ujedinjena Kraljevina izdala za 2018. prihvaćene su za predaju, ali 2019. nijedna emisijska jedinica nije prodana na dražbi u ime Ujedinjene Kraljevine.

Dražbe su se 2018. odvijale na sljedećim dražbovnim platformama:

- EEX, koji djeluje kao zajednička dražbovna platforma 25 država članica koje sudjeluju u zajedničkom postupku javne nabave i Poljske, koja je istupila iz postupka zajedničke nabave, ali nije imenovala odvojenu dražbovnu platformu. Od 5. rujna 2016. EEX provodi dražbe kao druga zajednička dražbovna platforma imenovana 13. srpnja 2016.;
- EEX, koji zastupa Njemačku kao zasebna dražbovna platforma;
- ICE, koji zastupa Ujedinjenu Kraljevinu kao zasebna dražbovna platforma.

Island, Lihtenštajn i Norveška započeli su s dražbama emisijskih jedinica u lipnju 2019. nakon što je Sporazum o EGP-u izmijenjen kako bi im se omogućilo da sudjeluju u Zajedničkom sporazumu o javnoj nabavi za zajedničke dražbovne platforme. U dogovoru s tim trima zemljama količine emisijskih jedinica za dražbovnu prodaju za razdoblje 2013.–2018. raspoređene su na 2019. i 2020. da bi se osigurala stabilna i predvidljiva ponuda emisijskih jedinica na tržištu i izbjegli neželjeni učinci na tržište ugljika koje bi mogla

³⁶ Delegirana uredba Komisije (EU) 2019/7 od 30. listopada 2018. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1031/2010 u pogledu dražbovne prodaje 50 milijuna nedodijeljenih emisijskih jedinica iz rezerve za stabilnost tržišta namijenjenih inovacijskom fondu te kako bi se na popis unijela dražbovna platforma koju će imenovati Njemačka, SL L 2, 4.1.2019, str. 1.–5.

uzrokovati dodatna ponuda. Stoga revidirani kalendari dražbi za 2019. i 2020. uključuju dio prethodnih količina koje nisu ponuđene na dražbi.

Zastupajući 27 država članica, EEX je 2018. na dražbi prodao 89 % ukupne količine prodane na dražbi, a ICE je zastupajući Ujedinjenu Kraljevinu prodao 11 % ukupnog iznosa. Do 30. lipnja 2019. održano je više od 1 480 dražbi.

U tablici 5. prikazan je pregled količine emisijskih jedinica³⁷ koje su EEX i ICE prodali na dražbi do 30. lipnja 2019., uključujući rane dražbe³⁸ općih emisijskih jedinica.

Tablica 5.: Ukupna količina emisijskih jedinica treće faze prodanih na dražbama u razdoblju 2012.–2019.

Godina	Opće emisijske jedinice	Emisijske jedinice za zrakoplovstvo
2012.	89 701 500	2 500 000
2013.	808 146 500	0
2014.	528 399 500	9 278 000
2015.	632 725 500	16 390 500
2016.	715 289 500	5 997 500
2017.	951 195 500	4 730 500
2018.	915 750 000	5 601 500
2019. (do 30. lipnja 2019.) ³⁹	292 975 500	2 032 500

Izvor: EEX

Iznosi za 2019. odražavaju učinak stupanja rezerve za stabilnost tržišta na snagu u siječnju 2019., čime se znatno smanjila ponuda na dražbama u 2019. (vidjeti poglavlje 3.3.). Dražbe su uglavnom provedene bez poteškoća, a postignute cijene općenito su bile vrlo usklađene s cijenama na sekundarnom tržištu.

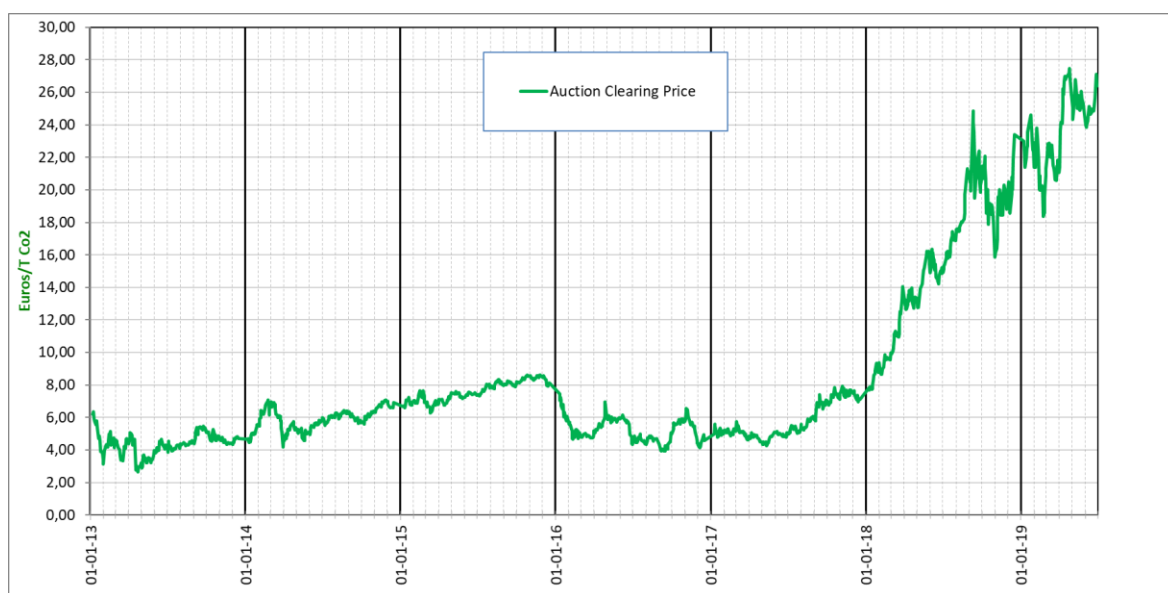
Od siječnja 2018. do lipnja 2019. poništeno je pet dražbi zato što nije postignuta cijena rezerve ili zbog toga što je ukupna količina ponuda bila manja od količine koja se prodaje na dražbi. Uključujući tih pet dražbi, ukupno je poništeno 12 od preko 1 480 dražbi održanih od kraja 2012. Na slici 1. prikazan je pregled konačnih dražbovnih cijena od 2013. do 30. lipnja 2019.:

³⁷ Količine općih emisijskih jedinica utvrđene su uzimajući u obzir Odluku br. 1359/2013/EU. Količine emisijskih jedinica za zrakoplovstvo utvrđene su uzimajući u obzir Odluku br. 377/2013/EU i Uredbu (EU) br. 421/2014.

³⁸ Rane dražbe emisijskih jedinica u trećoj fazi provedene su 2012. imajući u vidu raširenu poslovnu praksu elektroenergetskog sektora da se električna energija prodaje unaprijed, a zahtijevani unosi (uključujući emisijske jedinice) kupuju pri prodaji proizvedene energije.

³⁹ Podaci Ujedinjene Kraljevine za 2019. nisu uključeni zbog zaštitnih mjera koje je Komisija donijela radi očuvanja okolišnog integriteta ETS-a EU-a u slučajevima kad se pravo Unije prestane primjenjivati na državu članicu njezinim povlačenjem iz EU-a (vidjeti poglavlje 2.2.).

Slika 1.: Konačne dražbovne cijene općih emisijskih jedinica od 2013. do 30. lipnja 2019.

Izvor: EEX

— Konačna dražbovna cijena

Broj sudionika u dražbama općih emisijskih jedinica od 2013. do 30. lipnja 2019. naveden je u Dodatku 2. Dražbovne platforme pravodobno objavljuju detaljne rezultate svake dražbe na tematskim internetskim stranicama. Dodatne informacije o provođenju dražbi, uključujući informacije o sudjelovanju, omjeru pokrivenosti i cijenama, dostupne su u izvješćima država članica koja se objavljuju na internetskim stranicama Komisije⁴⁰.

Ukupni prihod koji su države članice ostvarile od dražbi u razdoblju od 2012. do 30. lipnja 2019. bio je veći od 42 milijarde EUR (vidjeti tablicu 2.1. u Dodatku 2.). Samo 2018. ukupni ostvareni prihod iznosio je 14 milijardi EUR. Direktivom o ETS-u EU-a predviđeno je da bi države članice trebale najmanje 50 % prihoda od dražbi, uključujući sve prihode od emisijskih jedinica raspodijeljenih za potrebe solidarnosti i rasta, iskoristiti za potrebe u području klime i energetike. Prema informacijama koje su dostavile Komisiji, države članice su 2018. potrošile ili planirale potrošiti gotovo 70 % tih prihoda za utvrđene potrebe u području klime i energetike. U razdoblju 2013.–2018. približno 80 % prihoda od dražbi potrošeno je za te potrebe.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_en.htm

3.1.2.5. Odstupanje od trgovanja svim jedinicama na dražbi za proizvodnju električne i toplinske energije

Člankom 10.c Direktive o ETS-u EU-a predviđeno je odstupanje od općeg pravila za dražbe kako bi se u određenim državama članicama s niskim prihodima pružila potpora za ulaganja u modernizaciju elektroenergetskog sektora. Osam od deset država članica* koje ispunjavaju uvjete primijenilo je to odstupanje u trećoj fazi i proizvođačima električne energije besplatno dodijelilo određene količine emisijskih jedinica ako provedu odgovarajuća ulaganja.

Besplatna dodjela emisijskih jedinica iz članka 10.c izuzima se iz količine koju bi pojedinačna država članica u suprotnome prodala na dražbi. Ovisno o nacionalnim pravilima primjene odstupanja, proizvođači električne energije mogu dobiti besplatne emisijske jedinice u iznosu koji je jednakovrijedan ulaganjima koja provode iz nacionalnih planova ulaganja ili jednakovrijedan plaćanjima izvršenima u nacionalni fond preko kojeg se ta ulaganja financiraju. Budući da bi besplatna dodjela emisijskih jedinica proizvođačima električne energije na temelju članka 10.c Direktive o ETS-u EU-a u načelu uključivala državnu potporu, nacionalni programi za provedbu odstupanja od članka 10.c odobreni su u okviru pravila o državnim potporama te su podložni zahtjevima iz smjernica o državnim potporama.**

Prijelazna besplatna dodjela emisijskih jedinica na temelju članka 10.c i dalje će biti dostupna u četvrtoj fazi, ali uz unaprijedne odredbe o transparentnosti te s mogućnošću da države članice koje ispunjavaju uvjete upotrijebe sve ili dio dodjela na temelju članka 10.c za poticanje ulaganja u okviru Fonda za modernizaciju. Na temelju informacija koje su Komisiji dostavile države članice odstupanje u skladu s člankom 10.c bit će vrlo ograničeno u sljedećem razdoblju trgovanja. Sedam od deset država članica koje ispunjavaju uvjete, uključujući Poljsku i Češku, koje su imale najveću količinu prijelazne besplatne dodjele emisijskih jedinica u trećoj fazi, odlučile su da više neće primjenjivati odstupanje.

* Uvjete za odstupanje ispunjavaju Bugarska, Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska i Rumunjska. Malta i Latvija odlučile su da neće primijeniti odstupanje u trećoj fazi.

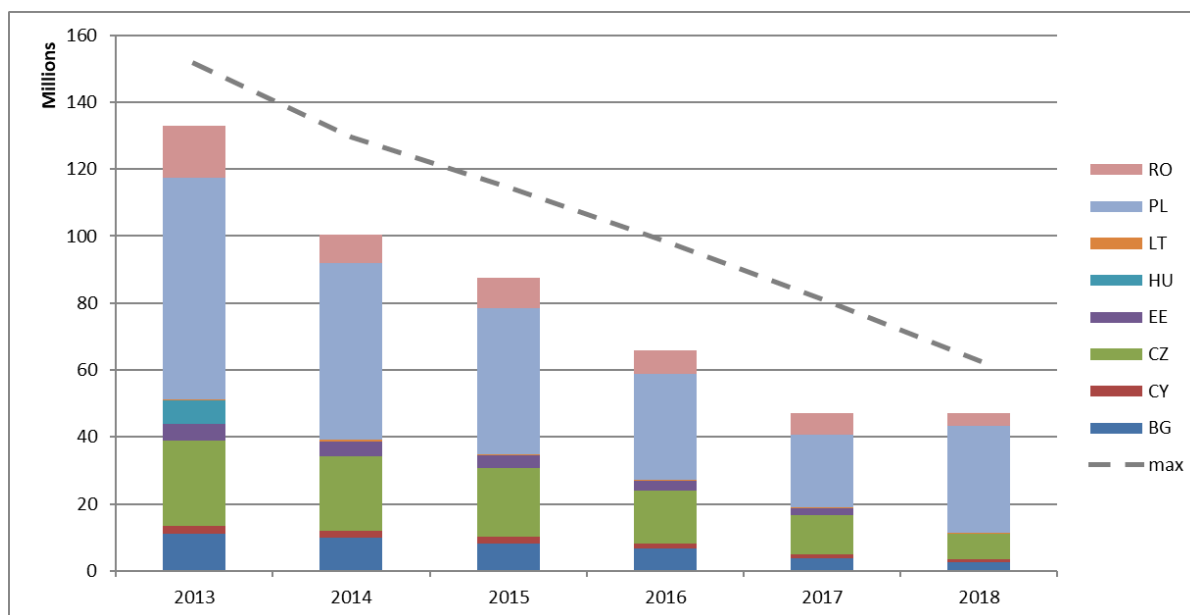
** Smjernice o određenim mjerama državne potpore u kontekstu trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2012., SL C 158, 5.6.2012., str. 4.

Ukupna je vrijednost prijavljene potpore ulaganju za razdoblje od 2009. do 2018. približno 12,4 milijarde EUR. Približno 82 % tog iznosa dodijeljeno je za unaprjeđivanje i nadogradnju infrastrukture, a ostatak se ulaganja odnosio na čiste tehnologije ili diversifikaciju opskrbe.

Broj besplatno dodijeljenih emisijskih jedinica za proizvođače električne energije 2018. naveden je u tablici 1.1. u Dodatku 1. Prilogu, a maksimalni godišnji broj emisijskih jedinica naveden je u tablici 1.2. u Dodatku 1.

Nedodijeljene emisijske jedinice mogu se prodati na dražbi ili, u skladu s odredbama revidirane Direktive o ETS-u EU-a, dodijeliti u razdoblju 2021.–2030. za ulaganja na temelju članka 10.c odabrana putem natječajnog postupka. Na slici 2. prikazan je broj emisijskih jedinica koje su dodijeljene u razdoblju 2013.–2018.

Slika 2.: Besplatno dodijeljene emisijske jedinice u skladu s člankom 10.c

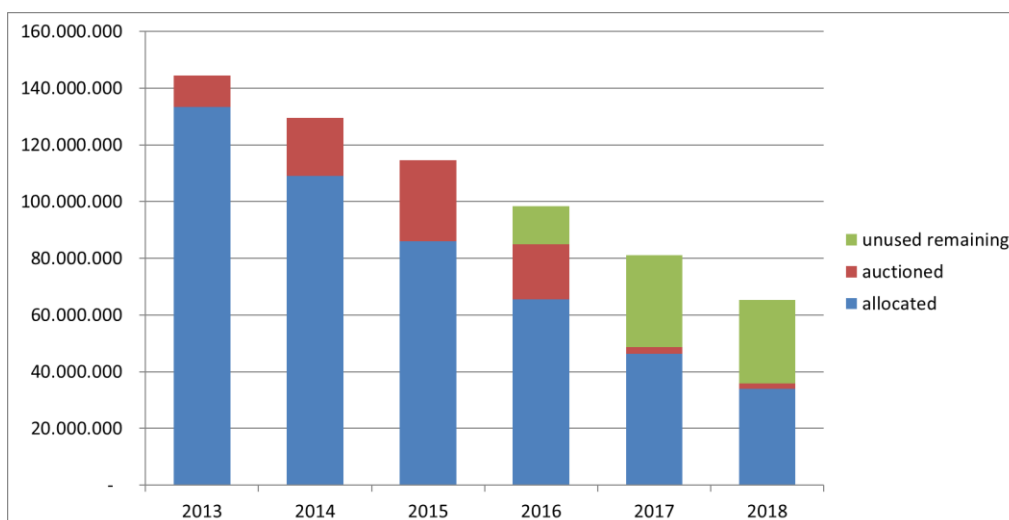

Izvor: GU za klimatsku politiku

U prosincu 2018. Poljska je obavijestila Komisiju da 2019. namjerava na dražbi prodati 55,8 milijuna svojih nedodijeljenih emisijskih jedinica u skladu s odstupanjem iz članka 10.c. U svibnju 2019. Poljska je dodatno obavijestila Komisiju da namjerava dodati 49,52 milijuna nedodijeljenih emisijskih jedinica iz članka 10.c iznosu koji će 2020. staviti na dražbu.

Na slici 3. prikazano je u kojoj su mjeri emisijske jedinice u skladu s člankom 10.c dodijeljene, dodane dražbama ili ostale neiskorištene (nisu još dodijeljene ni dodane dražbama).

Slika 3.: Raspodjela emisijskih jedinica (dodijeljene, prodane na dražbi, preostale neiskorištene)⁴¹

Izvor: GU za klimatsku politiku

	Dodijeljene emisijske jedinice
	Emisijske jedinice prodane na dražbi
	Neiskorištene preostale emisijske jedinice

U tablici 6. prikazan je broj emisijskih jedinica u skladu s člankom 10.c koje su prodane na dražbi u razdoblju 2013.–2018. te broj preostalih neiskorištenih emisijskih jedinica.

Tablica 6.: Postupanje s neiskorištenim emisijskim jedinicama u skladu s člankom 10.c za razdoblje 2013.–2018.⁴²

Država članica	Broj emisijskih jedinica u skladu s člankom 10.c koje su prodane na dražbi (u milijunima)	Broj preostalih neiskorištenih emisijskih jedinica (u milijunima)
Bugarska	9,5	0,8
Cipar	0,0	0,0
Češka	0,3	0,1
Estonija	2,1	0,0
Litva	1,1	0,1
Poljska	55,8	68,9
Rumunjska	15,4	2,8
Mađarska	0	0,9
Ukupno	84,2	73,5

Izvor: GU za klimatsku politiku

⁴¹ Iznosi uključuju količine predviđene za trgovanje na dražbama iz kalendara dražbi za 2019., tako da je vidljivo 55,8 milijuna nedodijeljenih emisijskih jedinica za koje je Poljska zatražila odobrenje da ih proda na dražbi 2019.

⁴² Iznosi uključuju količine predviđene za trgovanje na dražbama iz kalendara dražbi za 2019. (dodjele emisijskih jedinica iz razdoblja 2013.–2018.).

U tablici 1.3. u Dodatku 1. Prilogu naveden je broj nedodijeljenih emisijskih jedinica koje su države članice prodale na dražbi (ili su ih planirale prodati na dražbi) u skladu s odstupanjem iz članka 10.c za svaku godinu treće faze.

3.1.3. Međunarodne jedinice

Sudionici ETS-a EU-a i dalje mogu svoje obveze iz ETS-a EU-a do 2020. ispuniti upotrebom međunarodnih jedinica iz mehanizma čistog razvoja (CDM) i zajedničke provedbe (JI) u okviru Kyotskog protokola*, ali to podliježe kvalitativnim i kvantitativnim ograničenjima. Te su jedinice financijski instrumenti koji predstavljaju uklanjanje ili smanjenje količine CO₂ iz atmosfere u iznosu od jedne tone u okviru projekta za smanjenje emisija. U trećoj fazi međunarodne se jedinice više ne predaju izravno, već se mogu bilo kada u kalendarskoj godini razmjenjivati za emisijske jedinice.

U skladu s odredbama revidirane Direktive o ETS-u EU-a, međunarodne jedinice u sljedećem se razdoblju trgovanja više neće moći upotrijebiti za usklađivanje s ETS-om EU-a.

* Iz projekata mehanizma čistoga razvoja i zajedničke provedbe u okviru Kyotskog protokola stvaraju se jedinice za ugljik: jedinice ovjerenog smanjenja emisija (CER) odnosno jedinice smanjenja emisija (ERU).

Iako će točna količina međunarodnih jedinica obuhvaćenih pravima korištenja tijekom druge i treće faze (2008.–2020.) djelomično ovisiti o količini verificiranih emisija u budućnosti, tržišni analitičari procjenjuju da će iznositi približno 1,6 milijardi jedinica. Do kraja lipnja 2019. ukupno je iskorištena ili razmijenjena približno 1,51 milijarda međunarodnih jedinica, što je više od 90 % procijenjenog dopuštenog maksimuma.

Potpuni pregled razmjene međunarodnih jedinica nalazi se u Dodatku 3. Prilogu.

3.2. Potražnja: emisijske jedinice povučene iz optjecaja

Prema podacima iz Registra Unije procjenjuje se da su se 2018. emisije iz postrojenja koja sudjeluju u ETS-u EU-a smanjile za 4,1 % u odnosu na emisije iz 2017. Kako je prikazano u tablici 7., smanjenje je uglavnom potaknuto proizvodnjom električne i toplinske energije, dok su se emisije iz industrije tek blago smanjile.

Tablica 7.: Verificirane emisije (u milijunima tona ekvivalenta CO₂)⁴³

Godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupne verificirane emisije	1 904	1 867	1 908	1 814	1 803	1 750	1 755	1 682
Promjena u odnosu na godinu x – 1	–1,8 %	–2 %	2,2 %	–4,9 %	–0,6 %	–2,9 %	0,2 %	–4,1 %
Verificirane emisije iz proizvodnje električne i toplinske energije	1 190	1 184	1 125	1 037	1 032	992	985	913
Promjena u odnosu na godinu x – 1		–0,5 %	–5,0 %	–7,8 %	–0,5 %	–3,8 %	–0,7 %	–7,3 %
Verificirane emisije iz industrijskih postrojenja	715	683	783	777	771	758	769	769
Promjena u odnosu na godinu x – 1		–4,5 %	14,7 %	–0,9 %	–0,7 %	–1,7 %	1,4 %	–0,1 %
Stopa rasta realnog BDP-a u 28 država članica EU-a	1,8 %	–0,4 %	0,3 %	1,8 %	2,3 %	2,0 %	2,5 %	2,0 %

Izvor: EUTL, podaci o BDP-u objavljeni na adresi:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>

(pristupljeno u srpnju 2019.). Podaci o verificiranim emisijama iz zrakoplovstva navedeni su posebno u poglavlju 4.

Raspodjela verificiranih emisija ETS-a iz postrojenja po vrsti stakleničkog plina (CO₂, N₂O i perfluorouglici) navedena je u tablici 5.1. Dodatka 5. Prilogu.

Godine 2018. dobrovoljno je poništeno 36 559 emisijskih jedinica. Do kraja lipnja 2019. zabilježeno je dobrovoljno poništavanje ukupno 345 893 emisijske jedinice.

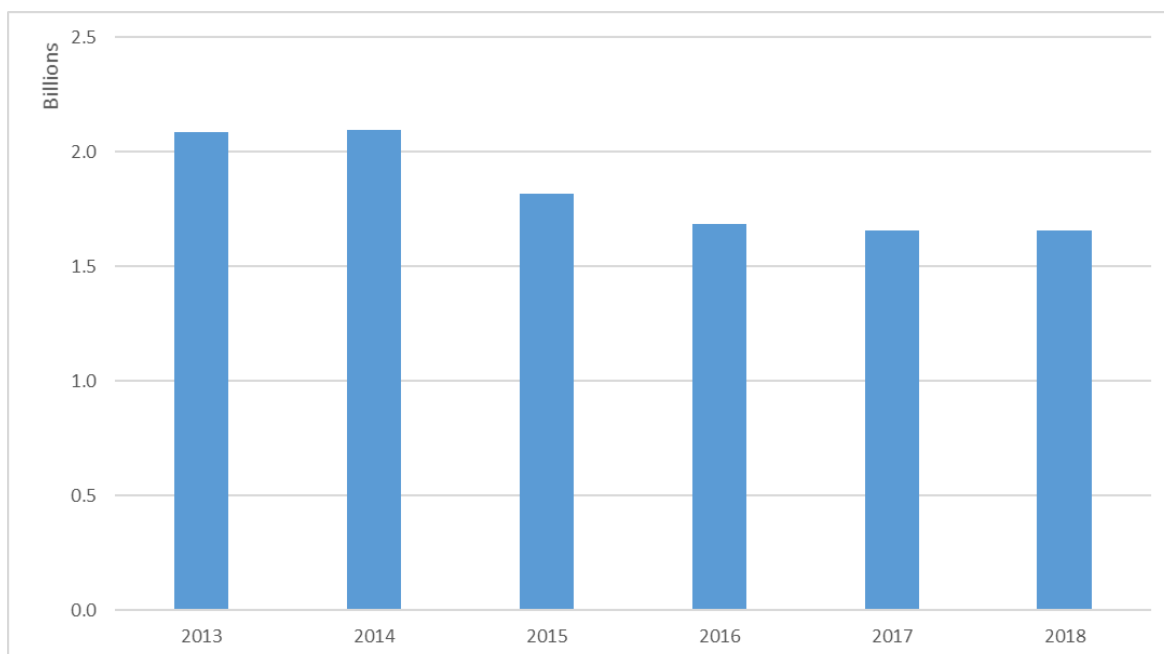
⁴³ Podjela na kategoriju proizvodnje električne i toplinske energije i kategoriju industrije upotrijebljena u tablici 7. dosljedna je s klasifikacijom NACE četvrte faze upotrijebljenom za izradu popisa sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika za sljedeće razdoblje trgovanja.

3.3. Ravnoteža ponude i potražnje

Na početku treće faze, 2013., ETS EU-a bio je obilježen velikom strukturnom neuravnoteženošću ponude i potražnje emisijskih jedinica od 2,1 milijarde emisijskih jedinica. Višak se tijekom trenutnog razdoblja trgovanja smanjuje, sa zadržavanjem vrijednosti 2014. i znatnim padom na 1,78 milijardi emisijskih jedinica 2015., 1,69 milijardi emisijskih jedinica 2016. te 1,65 milijardi emisijskih jedinica 2017. Višak se 2018. zadržao na 1,65 milijardi emisijskih jedinica.

Na slici 4. prikazan je razvoj viška na europskom tržištu ugljika do kraja 2018.

Slika 4.: Razvoj viška na europskom tržištu ugljika u razdoblju 2013.–2018.

Izvor: GU za klimatsku politiku

Da bi se otklonila strukturna neuravnoteženost ponude i potražnje emisijskih jedinica, 2015. uspostavljena je rezerva za stabilnost tržišta (MSR)⁴⁴ kako bi se postigla veća fleksibilnost ponude emisijskih jedinica na dražbama. U kontekstu revizije ETS-a EU-a⁴⁵ uvedene su važne promjene u funkcioniranje MSR-a kako je navedeno u okviru s tekstom u nastavku. Rezerva za stabilnost tržišta operativna je od početka 2019.

⁴⁴ Odluka (EU) 2015/1814 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. listopada 2015. o uspostavi i funkcioniranju rezerve za stabilnost tržišta za sustav trgovanja emisijama stakleničkih plinova Unije i o izmjeni Direktive 2003/87/EZ, SL L 264, 9.10.2015., str. 1.

⁴⁵ Direktiva (EU) 2018/410 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2018. o izmjeni Direktive 2003/87/EZ radi poboljšanja troškovno učinkovitih smanjenja emisija i ulaganja za niske emisije ugljika te Odluke (EU) 2015/1814 (SL L 76, 19. ožujka 2018., str. 3.), koja je dostupna na sljedećoj poveznici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0410&from=EN>

Ključni pokazatelj za funkcioniranje rezerve za stabilnost tržišta ukupni je broj emisijskih jedinica u optjecaju (TNAC). Ako je vrijednost ukupnog broja emisijskih jedinica u optjecaju iznad utvrđenog gornjeg praga (833 milijuna emisijskih jedinica), emisijske se jedinice prenose u rezervu, a ako je taj broj ispod utvrđenog donjeg praga (manje od 400 milijuna emisijskih jedinica), emisijske jedinice oslobađaju se iz rezerve*. Stoga se u rezervu za stabilnost tržišta prihvaćaju ili se iz nje otpuštaju emisijske jedinice ako pokazatelj broja emisijskih jedinica u optjecaju nije u utvrđenom rasponu. U rezervu će se dodati i odgođene emisijske jedinice iz razdoblja 2014.–2016.** te tzv. nedodijeljene*** emisijske jedinice.

Ukupan broj emisijskih jedinica u optjecaju relevantan za utvrđivanje unosa u rezervu za stabilnost tržišta i oslobađanja iz nje izračunava se primjenom sljedeće jednadžbe:

$$\text{TNAC} = \text{ponuda} - (\text{potražnja} + \text{emisijske jedinice u MSR-u})$$

Sastavnice ponude i potražnje upotrijebljene u jednadžbi podrobno su opisane u tablici 4.1. u Dodatku 4. Prilogu.

Revidiranom Direktivom o ETS-u EU-a uvedene su dvije značajne promjene u funkcioniranju MSR-a. Prvo, postotak TNAC-a koji se stavlja u rezervu u razdoblju od 2019. do 2023. udvostručen je s 12 % na 24 %. Time se znatno ubrzava smanjenje viška. Drugo, od 2023. emisijske jedinice u MSR-u koje premašuju količinu za prodaju na dražbi iz prethodne godine više neće vrijediti.

* Ili ako su donesene mjere u skladu s člankom 29.a Direktive o ETS-u EU-a.

** Odluka br. 1359/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o izmjeni Direktive 2003/87/EZ kojom se pojašnjavaju odredbe o vremenskom rasporedu dražbi emisijskih jedinica stakleničkih plinova, SL L 343, 19.12.2013., str. 1.

*** Nedodijeljene emisijske jedinice jesu one jedinice koje nisu dodijeljene u skladu s člankom 10.a stavkom 7. Direktive o ETS-u EU-a, tj. jedinice preostale u rezervi za nove sudionike i nastale primjenom članka 10.a stavaka 19. i 20., tj. jedinice predviđene za besplatnu dodjelu postrojenjima, ali koje nisu dodijeljene zbog (djelomičnog) prestanka rada ili znatnih smanjenja kapaciteta. U rezervu za stabilnost tržišta u skladu s člankom 1. stavkom 3. Odluke (EU) 2015/1814 nije predviđeno uključivanje stvarno „nedodijeljenih” emisijskih jedinica koje proizlaze iz primjene relevantnog faktora istjecanja ugljika na sektore koji trenutačno nisu na popisu sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika te emisijske jedinice koje nisu dodijeljene u skladu s člankom 10.c Direktive o ETS-u EU-a. Te emisijske jedinice stoga nisu obuhvaćene (vidjeti str. 225. Procjene učinka (SWD(2015) 135 final) priložene prijedlogu revizije Direktive o ETS-u EU-a u četvrtoj fazi).

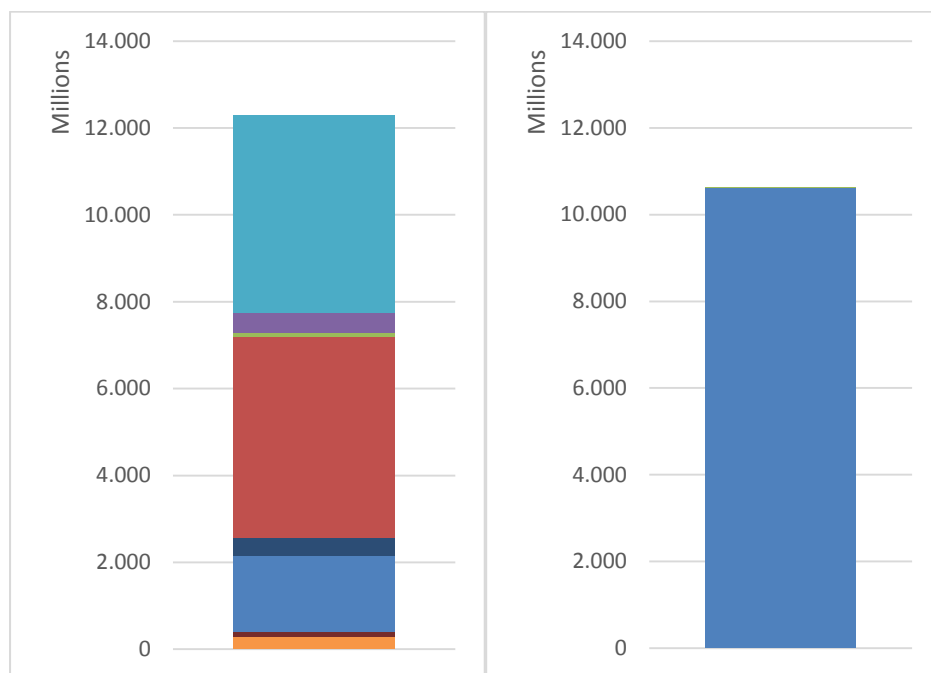
Izješće o tržištu ugljika omogućuje konsolidiranje iznosa ponude i potražnje koji se objavljuju prema vremenskom rasporedu obveza izvješćivanja propisanih Direktivom o ETS-u EU-a i njezinim provedbenim odredbama.

Na slici 5. prikazan je sastav ponude i potražnje 2018. Relevantni podaci objavljeni su i u okviru treće komunikacije o ukupnom broju emisijskih jedinica u optjecaju (TNAC) za potrebe MSR-a⁴⁶.

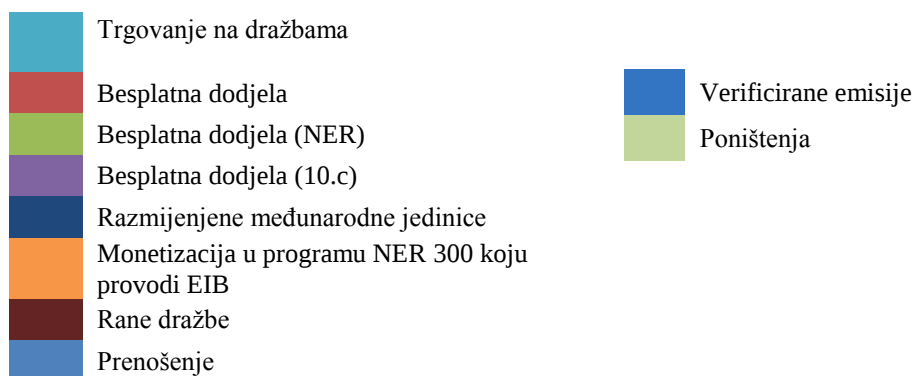
Slika 5.: Sastav kumulativnih razina ponude i potražnje do kraja 2018.

Ponuda (kumulativno, u milijunima)

Potražnja (kumulativno, u milijunima)

Izvor: GU za klimatsku politiku

Kao pripremu za početak operativnog razdoblja MSR-a 2019. Komisija od sredine svibnja 2017.⁴⁷ redovno objavljuje ukupni broj emisijskih jedinica u optjecaju za prethodnu godinu. Ukupan broj emisijskih jedinica u optjecaju treći je put objavljen u svibnju 2019., a iznosio je 1 654 909 824 emisijskih jedinica⁴⁸. Objava 2019. dovela je do nastavka stavljanja

⁴⁶ C(2019) 3288 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.

⁴⁷ C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.

⁴⁸ C(2019) 3288 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.

emisijских jedinica u rezervu za stabilnost tržišta, čime će se smanjiti količina emisijских jedinica za prodaju na dražbi 2019. i 2020.

Stoga su se na temelju broja emisijских jedinica u optjecaju 2017. i 2018. i revidiranog zakonodavstva količine za prodaju na dražbi 2019. smanjile za gotovo 40 % ili približno 397 milijuna emisijских jedinica. Količina za prodaju na dražbi na odgovarajući će se način smanjiti i 2020.⁴⁹ Stoga će se 2019. na dražbama trgovati s približno 30 %⁵⁰ manje emisijских jedinica⁵¹ nego 2018. U Dodatku 8. navedeni su podaci o doprinosima država članica rezervi za stabilnost tržišta za cijelu 2019. i razdoblje od siječnja do kolovoza 2020.

4. ZRAKOPLOVSTVO

Zrakoplovni je sektor dio ETS-a EU-a od 2012. Izvorno je zakonodavstvo obuhvaćalo sve letove prema Europskom gospodarskom prostoru i iz njega. Međutim, EU je ograničio obveze za razdoblje 2012.–2016. na letove unutar EGP-a kako bi pružio potporu razvoju globalne mjere Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva (ICAO) za smanjenje emisija iz zrakoplovstva.

U listopadu 2016. skupština Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva prihvatila je Rezoluciju o uvođenju sustava za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo (CORSIA). CORSIA je zamišljena kao sustav za neutralizaciju emisija ugljika radi stabilizacije emisija iz međunarodnog zračnog prometa na razine iz 2020. S obzirom na to, Direktiva o ETS-u EU-a izmijenjena je 2017. kako bi se ograničenje za letove unutar Europskog gospodarskog prostora produžilo do 31. prosinca 2023. Nakon toga će, ako ne bude proveden postupak preispitivanja, biti vraćeno na prvotno puno područje primjene.

Revidiranom Direktivom o ETS-u EU-a predviđeno je da bi Europska komisija trebala izvijestiti Europski parlament i Vijeće o načinima uključivanja CORSIA-e u pravo Unije putem revizije Direktive. Predviđeno je i da se na zrakoplovstvo od 2021. primjenjuje faktor linearnog smanjenja.

Emisijске jedinice izdane 2018. bile su u skladu s područjem primjene unutar EGP-a. Besplatno je dodijeljeno nešto više od 32,3 milijuna emisijских jedinica. Tim brojem obuhvaćena je i besplatna dodjela emisijских jedinica (nešto više od 31,2 milijuna emisijских jedinica) za prvotne operatore i gotovo 1,1 milijun emisijских jedinica dodijeljenih iz posebne rezerve za nove sudionike i brzorastuće operatore. Dodjele emisijских jedinica iz te rezerve udvostručene su u razdoblju 2017.–2020. jer se odnose na ukupno razdoblje 2013.–2020. Na dražbi je 2018. prodano približno 5,6 milijuna emisijских jedinica.

⁴⁹ Količina koju treba dodati MSR-u za razdoblje od 1. siječnja do 31. kolovoza 2020. utvrđena je objavom pokazatelja viška za 2019. i iznosila je gotovo 265 milijuna emisijских jedinica. Objavom pokazatelja viška za 2020. utvrdit će se preostala količina koju 2020. treba dodati u rezervu za stabilnost tržišta.

⁵⁰ Napominjući da stvarna količina koja se prodaje na dražbi ovisi i o drugim čimbenicima, kao što su stavljanje na dražbu neiskorištenih emisijских jedinica od odstupa iz članka 10.c i sudjelovanje država EGP-a/EFTA-e u ETS-u EU-a.

⁵¹ Uzimajući u obzir da su količine za prodaju na dražbi od siječnja do kolovoza 2019. već smanjene MSR-om na temelju iznosa viška za 2017.

Verificirane emisije iz zrakoplovstva i dalje su rasle te su iznosile 67 milijuna tona ugljikova dioksida 2018., što je povećanje od 4 % u odnosu na 2017.

U tablici 8. sažeto su prikazane verificirane emisije, besplatna dodjela emisijskih jedinica i količine za prodaju na dražbi za zrakoplovni sektor od početka treće faze.

Tablica 8.: Verificirane emisije i dodjela zrakoplovnom sektoru

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Verificirane emisije (u milijunima tona ekvivalenta CO₂)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,0	
Promjena verificiranih emisija u odnosu na godinu x – 1		+2,5 %	+4,1 %	+7,6 %	+4,7 %	+4 %	
Besplatna dodjela (28 država članica EU-a + države EGP-a i EFTA-e)⁵²	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,2	31,2 ⁵³
Besplatna dodjela iz posebne rezerve za nove sudionike i brzorastuće operatore	0	0	0	0	1,1	1,1	1,1
Količine emisijskih jedinica prodanih na dražbama	0	9,3	16,4	5,9	4,7	5,6	2,0 ⁵⁴

Izvori: EUTL, Glavna uprava za klimatsku politiku, EEX

Odluka⁵⁵ o ograničavanju klimatskih obveza samo na letove unutar EGP-a donesena je 2013. Usklađivanje za zrakoplovni sektor odgođeno je za 2012. i 2013. Stoga su se odgođene količine emisijskih jedinica iz 2012. prodavale na dražbi 2014., a u razdoblju od siječnja do travnja 2015. ispunjavali su se zahtjevi za emisije iz zrakoplovstva iz 2013. i 2014.

⁵² Za te brojeve nisu uzeta u obzir sva zatvaranja operatora zrakoplova.

⁵³ Dodjela emisijskih jedinica koja se odnosi na Ujedinjenu Kraljevinu (4,31 milijun emisijskih jedinica od ukupnog broja za 2019.) obustavljena je zbog zaštitnih mjera koje je Komisija donijela radi očuvanja okolišnog integriteta ETS-a EU-a u slučajevima kad se pravo Unije prestane primjenjivati na državu članicu njezinim povlačenjem iz EU-a (vidjeti poglavlje 2.2.).

⁵⁴ Do kraja lipnja 2019.

⁵⁵ Odluka br. 377/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. travnja 2013. o privremenom odstupanju od Direktive 2003/87/EZ o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice, tekst značajan za EGP, SL L 113, 25.4.2013., str. 1.

U lipnju 2018. ICAO je donio standarde i preporučene prakse CORSIA-e (SARP-ovi)⁵⁶. Njima se, kao i provedbenim sastavnicama, detaljno opisuje funkcioniranje CORSIA-e. Važne provedbene sastavnice, kao što su jedinice koje ispunjavaju uvjete i okvir za alternativna goriva, još uvijek nisu donesene. Priznajući i podupirući donošenje standarda i preporučenih praksi ICAO-a EU i njegove države članice slijedile su postupke ICAO-a da obavijeste o mogućim razlikama⁵⁷ između relevantnog zakonodavstva EU-a i CORSIA-e. Od 1. siječnja 2019. operatori zrakoplova dužni su pratiti svoje emisije i o njima izvješćivati i CORSIA-u. Okvir za praćenje, izvješćivanje i verifikaciju ETS-a EU-a revidiran je da bi se uvela zakonska obveza u tu svrhu (vidjeti poglavlje 6.1.). Takav integrirani pristup za oba instrumenta osigurava smanjenje administrativnog opterećenja.

⁵⁶ <https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/SARPs-Annex-16-Volume-IV.aspx>

⁵⁷ Odluka Vijeća (EU) 2018/2027 od 29. studenoga 2018. o stajalištu koje treba zauzeti u ime Europske unije u okviru Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva u pogledu prvog izdanja Međunarodnih standarda i preporučene prakse u području zaštite okoliša – Program za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo (CORSIA), SL L 325, 20.12.2018., str. 25.–28.

5. NADZOR TRŽIŠTA

Na temelju revidirane Direktive o tržištima financijskih instrumenata* (MiFID2) dodjele emisijskih jedinica uvrštene su u financijske instrumente od 3. siječnja 2018. To znači da se pravila primjenjiva na tradicionalna financijska tržišta (ona koja obuhvaćaju trgovanje financijskim izvedenicama na temelju ugljika na najvažnijim platformama ili izvan uređenog tržišta) primjenjuju i na promptni segment sekundarnog tržišta ugljika (transakcije emisijskih jedinica za izravno puštanje na sekundarno tržište). Time je taj segment izjednačen s tržištem izvedenica u pogledu transparentnosti, zaštite ulagača i cjelovitosti. Nadzor na primarnom tržištu i dalje je uređen Uredbom o dražbama, osim za pitanja zlouporabe tržišta.

Na temelju upućivanja na definicije financijskih instrumenata iz MiFID2 primjenjuje se i drugo zakonodavstvo o financijskim tržištima. To posebno vrijedi za Uredbu o zlouporabi tržišta (MAR)**, kojom se obuhvaćaju transakcije i postupanje u vezi s emisijskim jedinicama na primarnom i sekundarnom tržištu. Na sličan će način unakrsno upućivanje na Direktivu o tržištima financijskih instrumenata u Direktivi o sprečavanju pranja novca*** podrazumijevati nužnu primjenu temeljite provjere stranaka koje za svoje klijente na sekundarnom promptnom tržištu emisijskih jedinica provode trgovci ugljika licencirani prema Direktivi o tržištima financijskih instrumenata. ****

* Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU.

** Uredba (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta (Uredba o zlouporabi tržišta) te stavljanju izvan snage Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i direktiva Komisije 2003/124/EZ, 2003/125/EZ i 2004/72/EZ.

*** Direktiva (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma, o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Komisije 2006/70/EZ.

**** Temeljita provjera već je obvezna na primarnom tržištu i na sekundarnom tržištu financijskih izvedenica emisijskih jedinica.

Nakon reforme ETS-a EU-a za četvrtu fazu niz sudionika na tržištu kao što su glavni financijski akteri i burzovni posrednici ponovno su se pridružili tržištu. Broj sudionika koji ispunjavaju uvjete za nadmetanje na dražbama zajedničke dražbovne platforme povećao se sa 73 (siječanj 2018.) na 79 (prosinac 2018.). Velika većina sudionika bili su operatori (73 %), dok su ostatak činila investicijska društva i kreditne institucije (19 %) te osobe izuzete od zahtjeva iz MiFID-a (8 %) ⁵⁸. Za usporedbu, kada su krajem 2012. pokrenute dražbe uvjete za nadmetanje na dražbama ispunjavala su 42 sudionika, od toga 67 % operatora, 26 % investicijskih društava i kreditnih institucija i 7 % nefinancijskih posrednika ⁵⁹.

⁵⁸ Svi su podaci preuzeti iz mjesečnih izvješća zajedničkih dražbovnih platformi (CAP2) Komisiji.

⁵⁹ U skladu s članku 18. stavkom 2. Uredbe o dražbama.

Na temelju postojećih pravila o zloupotrebi tržišta, nacionalna nadležna tijela⁶⁰ odgovorna su za praćenje tržišta u pogledu dražbi i sekundarnog tržišta. Na europskoj razini njihove aktivnosti koordinira Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA), kao i u slučaju drugih financijskih instrumenata.

Nacionalna nadležna tijela imaju ovlast poduzeti korektivne mjere ili sankcije ako smatraju da određeno ponašanje može dovesti do zlouporabe tržišta. Kako bi mogla obavljati svoj zadatak praćenja tržišta, zakonodavstvom financijskih tržišta uspostavlja se niz zahtjeva u pogledu izvješćivanja i transparentnosti koji su primjenjivi na mjesta trgovanja i investicijska društva. U okviru zahtjeva u pogledu izvješćivanja mjesta trgovanja i investicijska društva moraju nadležnim tijelima dostavljati detaljne podatke o transakcijama emisijskih jedinica ili njihovih izvedenica koje se izvršavaju na mjestima trgovanja i izvan uređenog tržišta (OTC)⁶¹. Zahtjevi u pogledu izvješćivanja uključuju i obvezu mjesta trgovanja i investicijskih društava da nadležnim tijelima dostavljaju podatke o pozicijama u pogledu emisijskih jedinica⁶². U okviru zahtjeva u pogledu transparentnosti, mjesta trgovanja i investicijska društva objavljuju podatke o trgovanju⁶³ i tjedno izvješće sa skupnim pozicijama⁶⁴.

5.1. Pravna priroda i fiskalni tretman emisijskih jedinica

Pravna priroda i fiskalni tretman emisijskih jedinica razlikuju se od zemlje do zemlje jer ta dva aspekta nisu definirana u Direktivi o ETS-u EU-a. Zemlje su obvezne svake godine u okviru izvješća u skladu s člankom 21. izvješćivati o svojim nacionalnim sustavima u vezi s pravnom prirodom i fiskalnim tretmanom emisijskih jedinica. Unatoč nedostatku usklađenosti u tom pogledu, važeći zakonodavni okvir pruža nužni pravni temelj za napredno, transparentno i likvidno tržište ugljika, istodobno osiguravajući stabilnost i cjelovitost tržišta.

Nakon preporuke Europskog revizorskog suda Komisija je u srpnju 2019. objavila studiju⁶⁵ o pravnoj prirodi emisijskih jedinica. Studijom koju je proveo neovisni konzultant nisu utvrđeni praktični problemi povezani s nedostatkom definicije pravne prirode emisijskih jedinica. Zaključak je studije da usklađena definicija neće pružiti više pravne sigurnosti niti će nužno utjecati na likvidnost tržišta ugljika. Iako nije preporučeno poduzimanje zakonodavnih inicijativa, studija ukazuje na potrebu da se operatorima pruže podaci, savjeti, obuka i jačanje

⁶⁰ Popis nacionalnih nadležnih tijela dostupan je na sljedećoj adresi: https://ec.europa.eu/info/system/files/mar-2014-596-art-22-list_en.pdf

⁶¹ Na temelju članka 26. Uredbe (EU) br. 600/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištima financijskih instrumenata (MiFIR) mjesta trgovanja i investicijska društva dužna su nadležnim tijelima dostavljati detaljne podatke koji se odnose na transakcije emisijskih jedinica i njihovih izvedenica.

⁶² Svrha je obveze izvješćivanja o pozicijama u skladu s člankom 58. Direktive o tržištima financijskih instrumenata omogućiti praćenje pozicija različitih kategorija osoba u vezi s emisijskim jedinicama.

⁶³ Režim transparentnosti prije i poslije trgovanja uspostavljen člancima 8., 10. i 21. MiFIR-a nastoji sudionicima na tržištu osigurati pouzdanije i pristupačnije informacije o mogućnostima trgovanja i cijenama.

⁶⁴ Javno dostupna tjedna izvješća o pozicijama pružaju transparentnost u pogledu stajališta o tržištu koja određene kategorije trgovaca mogu zauzeti.

⁶⁵ Studiji se može pristupiti na sljedećoj adresi: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9d985256-a6a9-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>

kapaciteta nakon što su emisijske jedinice Direktivom o tržištima financijskim instrumentima uvrštene u financijske instrumente⁶⁶.

S obzirom na fiskalni tretman emisijskih jedinica, tri zemlje navode da se porez na dodanu vrijednost (PDV) primjenjuje na izdavanje emisijskih jedinica. Za razliku od toga, PDV na transakcije emisijskih jedinica na sekundarnom tržištu plaća se u 27 zemalja sudionica. Većina zemalja izvijestila je da primjenjuje mehanizam obrnute porezne obveze na domaće transakcije koje uključuju emisijske jedinice. Odstupanjem od prijenosa porezne obveze odgovornost plaćanja PDV-a na transakcije prenosi se s prodavača na kupca robe ili usluge; to je djelotvorna mjera sprečavanja prijevara u vezi s PDV-om. U studenome 2018. mogućnost država članica da primijene odstupanje produljena je do 30. lipnja 2022.⁶⁷ Države članice potiče se da i dalje primjenjuju mehanizam prijenosa porezne obveze kako bi i dalje na odgovarajući način štitile tržište ugljika.

⁶⁶ Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU, SL L 173, 12.6.2014., str. 349. Dokument je dostupan na sljedećoj adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?qid=1536584176375&uri=CELEX:02014L0065-20160701>

⁶⁷ Direktiva Vijeća (EU) 2018/1695 od 6. studenoga 2018. o izmjeni Direktive 2006/112/EZ o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost u pogledu razdoblja primjene neobveznog mehanizma prijenosa porezne obveze u odnosu na isporuke određene robe i usluga podložnih prijevari te primjene mehanizma brze reakcije na prijevaru u vezi s PDV-om, SL L 282, 12.11.2018., str. 5.–7.

6. PRAĆENJE, IZVJEŠĆIVANJE I VERIFIKACIJA EMISIJA

Zahtjevi ETS-a EU-a za praćenje, izvješćivanje, verifikaciju i akreditaciju usklađeni su u Uredbi o praćenju i izvješćivanju (MRR)* i Uredbi o akreditaciji i verifikaciji (AVR)**.

Sustav praćenja u okviru ETS-a EU-a osmišljen je kao modularni pristup kojim se operatorima omogućuje visoka razina fleksibilnosti radi osiguravanja isplativosti, uz istodobno ostvarivanje visoke pouzdanosti praćenih podataka o emisijama. U tu svrhu dopušteno je nekoliko metoda praćenja („na temelju izračuna” ili „na temelju mjerenja” te iznimno i „nadomjesni pristup”). Za pojedine dijelove postrojenja moguće je kombinirati metode. Kad je riječ o operatorima zrakoplova izvedivi su samo pristupi na temelju izračuna, pri čemu je potrošnja goriva središnji parametar koji je potrebno utvrditi za letove obuhvaćene sustavom ETS-a EU-a. Za postrojenja i operatore zrakoplova propisana je i obveza posjedovanja plana za praćenje koji je nadležno tijelo odobrilo na temelju Uredbe o praćenju i izvješćivanju, čime se sprečavaju proizvoljan odabir metoda praćenja i vremenska promjenjivost.

Uredbom o akreditaciji i verifikaciji uveden je usklađen pristup akreditacije verifikatora na razini EU-a za treću fazu i razdoblje nakon nje. Verifikatori koji su pravna osoba ili pravni subjekt moraju od nacionalnog akreditacijskog tijela pribaviti akreditaciju za provođenje verifikacija prema Uredbi o akreditaciji i verifikaciji. Prednost je tog jedinstvenog akreditacijskog sustava uzajamno priznavanje akreditiranih verifikatora u svim zemljama sudionicama, čime se u potpunosti iskorištavaju pogodnosti unutarnjeg tržišta te se pomaže osigurati dostatna opća raspoloživost verifikatora.

* Uredba Komisije (EU) br. 601/2012 od 21. lipnja 2012. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 181, 12.7.2012., str. 30.

** Uredba Komisije (EU) br. 600/2012 od 21. lipnja 2012. o verifikaciji izvješća o emisijama stakleničkih plinova i izvješća o tonskim kilometrima te o akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 181, 12.7.2012., str. 1.

6.1. Opća kretanja

Iskustvo u provedbi Uredbe o praćenju i izvješćivanju i Uredbe o akreditaciji i verifikaciji pokazalo je da je potrebno dodatno poboljšati, pojasniti i pojednostavniti pravila u cilju daljnjeg poticanja usklađivanja, smanjenja administrativnog opterećenja za operatore i zemlje sudionice te daljnjeg povećanja učinkovitosti sustava.

Od veljače 2017. provodi se savjetovanje sa zemljama sudionicama radi ažuriranja tih dviju uredbi u cilju pripreme za četvrtu fazu ETS-a EU-a te poboljšanja i pojednostavnjenja postupaka praćenja, izvješćivanja, verifikacije i akreditacije. Prvo takvo ažuriranje provedeno je 2018. Radi uspostavljanja sustava verifikacije za prikupljanje podataka o besplatnoj dodjeli emisijskih jedinica tijekom 2019. i ažuriranog sustava za praćenje, izvješćivanje, verifikaciju i akreditaciju prije početka prikupljanja podataka za CORSIA-u (vidjeti poglavlje 4.),

revidirane verzije Uredbe o praćenju i izvješćivanju⁶⁸ i Uredbe o akreditaciji i verifikaciji⁶⁹ počele su se primjenjivati 1. siječnja 2019. U tijeku su daljnji rad i savjetovanja kako bi se postupak revizije sustava za praćenje, izvješćivanje, verifikaciju i akreditaciju završio dovoljno prije početka četvrte faze.

Poboljšala se učinkovitost sustava usklađivanja jer je Uredbom o praćenju i izvješćivanju zemljama omogućeno da elektroničko izvješćivanje propišu kao obvezno. Ukupno je 17 zemalja sudionica 2019. navelo upotrebu elektroničkih predložaka ili posebnih formata datoteka za planove za praćenje, izvješća o emisijama, izvješća o verifikaciji i/ili izvješća o poboljšanju na temelju minimalnih zahtjeva Komisije. Trinaest zemalja sudionica navelo je da upotrebljavaju neku vrstu automatiziranog IT sustava za izvješćivanje u okviru ETS-a EU-a.

6.2. Primijenjena metoda praćenja

Prema izvješćima u skladu s člankom 21. podnesenima 2019. većina postrojenja primjenjuje metodologiju na temelju izračuna⁷⁰. Navedeno je da se u samo 182 postrojenja (1,7 %) u 23 zemlje upotrebljavaju sustavi kontinuiranog mjerenja emisija, najčešće u Njemačkoj, Francuskoj i Češkoj. Iako je broj zemalja jednak kao i prošle godine, ukupno tri postrojenja više primjenjuje taj pristup.

Samo 11 zemalja navelo je primjenu nadomjesnog pristupa u 38 postrojenja, koja obuhvaćaju približno 2,6 milijuna tona ekvivalenta CO₂ (u usporedbi s 3,4 milijuna tona ekvivalenta CO₂ prethodne godine). Jedno postrojenje u Nizozemskoj odgovorno je za 31 % ukupnih emisija prijavljenih u pogledu nadomjesne metodologije.

Standarde minimalnih razina⁷¹ iz Uredbe o praćenju i izvješćivanju ispunjava velika većina postrojenja. Samo za 97 postrojenja kategorije C (u usporedbi sa 106 prošle godine), tj. 13,4 %, navedena su odstupanja u najmanje jednom parametru u odnosu na zahtjev da se za glavne izvore ispuštanja primijene najviše razine. Takva su odstupanja dopuštena samo ako operator dokaže da je najviša razina tehnički neizvediva ili preskupa. Čim ti uvjeti više ne budu vrijedili, operator u skladu s tim mora poboljšati svoj sustav praćenja. Za 2013. za 16 % postrojenja kategorije C navedeno je da u određenom aspektu ne ispunjavaju zahtjeve u pogledu najviših razina. Stoga se u slučaju postrojenja kategorije C od početka treće faze može primijetiti poboljšanje usklađenosti najviših razina.

Slično tomu, izvješća 22 zemlje sudionice pokazuju da je dopušteno ukupno 19 % postrojenja kategorije B s nekim oblikom odstupanja od standardnih zahtjeva iz Uredbe o praćenju i

⁶⁸ Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/2066 od 19. prosinca 2018. o praćenju i izvješćivanju o emisijama stakleničkih plinova u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o izmjeni Uredbe Komisije (EU) br. 601/2012, SL L 334, 31.12.2018., str. 1.–93.

⁶⁹ Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/2067 od 19. prosinca 2018. o verifikaciji podataka i akreditaciji verifikatora u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 334, 31.12.2018., str. 94.–134.

⁷⁰ Glavni je razlog za to taj da metodologija na temelju mjerenja podrazumijeva upotrebu znatnih sredstava i stručnog znanja za neprekidno mjerenje koncentracije relevantnih stakleničkih plinova, kojima mnogi manji operatori ne raspolažu.

⁷¹ Uredbom Komisije (EU) br. 601/2012 propisano je da svi operatori moraju ispuniti zahtjeve u pogledu određenih minimalnih razina; veći izvori emisija moraju ispuniti zahtjeve u pogledu viših razina (u kojima se zahtijevaju pouzdani podaci), a na manje se izvore emisija zbog isplativosti primjenjuju manje strogi zahtjevi.

izvješćivanju, u odnosu na 21 % prethodne godine i 22 % godinu prije te, čime je dokazano stalno poboljšanje usklađenosti najviših razina.

6.3. Akreditirana verifikacija

Ukupan broj verifikatora nije naveden u izvješćima u skladu s člankom 21. Međutim, Europska organizacija za akreditaciju (EA) pruža središnju poveznicu za relevantna nacionalna akreditacijska tijela i njihove popise akreditiranih verifikatora u okviru ETS-a EU-a⁷².

Uzajamno priznavanje verifikatora među zemljama sudionicama uspješno se provodi: 24 zemlje izvijestile su da barem jedan strani verifikator djeluje na njihovu državnom području.

Verifikatori su izrazito dobro usklađeni s Uredbom o akreditaciji i verifikaciji. Poljska je obavijestila o suspenziji jednog verifikatora, a nijedna zemlja nije obavijestila o povlačenju akreditacija 2018., u usporedbi s jednom suspenzijom i trima povlačenjima 2017. O smanjenju opsega akreditacije verifikatora 2018. obavijestile su Njemačka za jednog verifikatora, Francuska za dva verifikatora i Poljska za tri verifikatora, u usporedbi sa smanjenjem za dva verifikatora iz Poljske 2017.

Deset zemalja navelo je da su ove godine primile pritužbe o verifikatorima (jedna više nego prošle godine), ali ukupan broj pritužbi (71) manji je za 14 %. Navedeno je da je 93 % zaprimljenih pritužbi riješeno (prošle je godine ta stopa iznosila 95 %). Deset zemalja navelo je da su utvrdile neusklađenosti verifikatora u okviru razmjene informacija između nacionalnih akreditacijskih tijela i nadležnih tijela (u usporedbi s 12 prošle godine).

7. PREGLED ADMINISTRATIVNOG UREĐENJA

Zemlje koje sudjeluju u ETS-u EU-a primjenjuju različite pristupe u pogledu nadležnih tijela zaduženih za njegovu provedbu. U nekim je zemljama uključeno nekoliko tijela lokalne uprave, a u drugima je pristup više centraliziran.

Podaci podneseni 2019. u skladu s člankom 21. pokazuju da je u svakoj zemlji u provedbu ETS-a EU-a prosječno bilo uključeno pet nadležnih tijela⁷³. Kad je riječ o koordinaciji među nadležnim tijelima, navedeni su različiti alati, kao što su, među ostalim, zakonodavni instrumenti za centralizirano upravljanje planovima za praćenje (u 14 zemalja), obvezujuće upute i smjernice koje središnje nadležno tijelo daje lokalnim tijelima (u 10 zemalja) i redovne radne skupine ili sastanci nadležnih tijela (u 15 zemalja). Sedam je zemalja navelo da takvi alati nisu uspostavljeni.

Kad je riječ o administrativnim pristojbama koje se naplaćuju za dozvole i odobrene planove za praćenje, 13 zemalja izvijestilo je 2019. da operatorima postrojenja ne naplaćuju pristojbe

⁷² Popis Europske organizacije za akreditaciju s pristupnim točkama nacionalnim akreditacijskim tijelima koja akreditiraju verifikatore za ETS EU-a: <https://european-accreditation.org/national-accreditation-bodies-having-successfully-undergone-peer-evaluation-by-ea/>

⁷³ U nekim slučajevima zemlje možda navode više tijela regionalne/lokalne uprave kao jedno nadležno tijelo.

(Cipar, Estonija, Grčka, Irska, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Slovačka, Švedska), što je jedna zemlja manje u odnosu na prošlu godinu. Bez razlike u odnosu na prošlu godinu, operatori zrakoplova ne plaćaju pristojbe u 15 zemalja (Belgija, Cipar, Češka, Estonija, Grčka, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Slovačka, Španjolska, Švedska). Pristojbe se znatno razlikuju s obzirom na državu i vrste usluga, a kreću se od 5 EUR do 6 913,31 EUR za odobrenje dozvola i plana za praćenje za postrojenja, dok se za istu uslugu za zrakoplovstvo pristojbe kreću od 5 EUR do 2 400 EUR.

Općenito, administrativna organizacija ETS-a zemalja sudionica uglavnom je djelotvorna. Potrebno je i dalje jačati i poticati komunikaciju te razmjenu najbolje prakse, među ostalim putem aktivnosti foruma o ispunjavanju obveza ETS-a EU-a i godišnje konferencije o ispunjavanju obveza ETS-a EU-a.

8. USKLAĐENOST I PROVEDBA

Direktivom o ETS-u EU-a predviđena je kazna za prekomjerne emisije od 100 EUR (indeksirano) za svaku tonu CO₂ koja je ispuštena, a za koju nije pravodobno predana emisijska jedinica. Ostale kazne koje se primjenjuju na kršenja u provedbi ETS-a EU-a utvrđuje predmetna zemlja prema nacionalnim odredbama.

Stopa usklađenosti ETS-a EU-a vrlo je visoka: svake godine približno 99 % emisija pravodobno je pokriveno potrebnim brojem emisijskih jedinica. Manje od 0,5 % postrojenja koja su prijavila emisije 2018. nije do roka 30. travnja 2019. predalo emisijske jedinice koje obuhvaćaju sve njihove emisije. U zrakoplovnom sektoru zahtjeve u pogledu usklađenosti ispunjavali su operatori zrakoplova odgovorni za više od 99,1 % emisija iz zrakoplovstva u okviru ETS-a EU-a. Operatori koji nisu ispunjavali zahtjeve u pogledu usklađenosti bili su uglavnom mali operatori ili operatori koji su prestali s radom 2018.

Nadležna tijela i dalje provode različite provjere usklađenosti godišnjih izvješća o emisijama. Podaci podneseni 2019. u skladu s člankom 21. pokazuju da sve zemlje sudionice provjeravaju potpunost godišnjih izvješća o emisijama (100 % izvješća, osim Belgije s 31 %, Francuske s 99 %, Španjolske s 95 % i Švedske s 1 %). Nadalje, izvješća pokazuju da zemlje prosječno provjeravaju gotovo 80 % izvješća s obzirom na dosljednost s planovima za praćenje (sve osim Hrvatske) i približno 75 % s obzirom na podatke o dodjeli (sve zemlje osim Finske, Hrvatske, Malte, Norveške i Švedske). Dvadeset i četiri zemlje izvijestile su da provode i usporedne provjere s ostalim podacima.

Nadležna tijela u 12 zemalja provela su konzervativne procjene u pogledu podataka koji nedostaju u slučaju 57 postrojenja (približno 0,5 % ukupnog broja postrojenja), slično broju od 52 postrojenja (0,5 %) za 2017. i 57 (0,5 %) za 2016. Navedena količina predmetnih emisija za 2018. iznosila je 11,2 milijuna tona CO₂ (u odnosu na 2,8 milijuna tona CO₂ 2017.), odnosno približno 0,7 % sveukupnih emisija (u odnosu na 0,2 % 2017.). Najčešći razlozi navedeni za davanje konzervativne procjene bili su nepostojanje izvješća o emisijama

do 31. ožujka ili izvješća o emisijama koja nisu bila u potpunosti usklađena sa zahtjevima Uredbe o praćenju i izvješćivanju odnosno Uredbe o akreditaciji i verifikaciji.

Konzervativne procjene u pogledu podataka koji nedostaju za zrakoplovstvo navelo je sedam zemalja u vezi s 31 operatorom zrakoplova (približno 4,7 % ukupnog broja) i 4,7 % emisija iz zrakoplovstva.

Provjere nadležnih tijela i dalje su važne za dopunjavanje rada verifikatora. Sve su zemlje 2018. potvrdile da provode daljnje provjere u slučaju postrojenja. Većina zemalja navela je sličan pristup u pogledu operatora zrakoplova (sve osim Cipra, Estonije, Grčke, Italije i Lihtenštajna). Većina zemalja (sve osim Grčke, Italije, Luksemburga i Malte) navele su da su 2018. provele terenske provjere u postrojenjima.

Primjena kazne za prekomjerne emisije 2018. zabilježena je za 36 postrojenja u deset zemalja (Bugarska 1, Češka 2, Francuska 1, Irska 2, Italija 5, Nizozemska 1, Poljska 2, Portugal 7, Rumunjska 4 i Ujedinjena Kraljevina 11). U zrakoplovstvu kazne za prekomjerne emisije zabilježene su za 26 operatora zrakoplova (Francuska 1, Italija 9, Litva 1, Nizozemska 1, Njemačka 2, Portugal 8, Slovenija 1 i Ujedinjena Kraljevina 3).

Dvanaest zemalja potvrdilo je izdavanje kazni za 2018. (osim kazni za prekomjerne emisije). Nije prijavljena nijedna zatvorska kazna, ali izrečene su novčane kazne, pismene opomene i konačna upozorenja za 36 postrojenja i 26 operatora zrakoplova, ukupne novčane protuvrijednosti od 5,4 milijuna EUR⁷⁴.

Najčešći primjeri kršenja propisa u 2018. bili su neposjedovanje propisno odobrenog plana za praćenje (devet slučajeva), rad bez dozvole (osam slučajeva), neusklađenost s uvjetima dozvole (šest slučajeva) i nepoštovanje roka za podnošenje verificiranih godišnjih izvješća o emisijama (pet slučajeva).

Kako je navedeno prošle godine, početkom 2018. započeo je peti krug ocjenjivanja usklađenosti s ETS-om EU-a čiji je cilj utvrditi probleme u usklađenosti s ETS-om EU-a na razini zemalja sudionica te im pružiti potporu u poboljšanju provedbe ETS-a EU-a. Ocjenjivanje će završiti krajem 2019.

9. ZAKLJUČCI I IZGLEDI

Za 2018. godinu karakterističan je znatan napredak u donošenju provedbenih odredbi za četvrtu fazu ETS-a EU-a. Tijekom prošle godine donesene su odredbe o istjecanju ugljika, besplatnoj dodjeli emisijskih jedinica, prodaji na dražbi, uspostavljanju Inovacijskog fonda te praćenju, izvješćivanju i verifikaciji. Preostala provedbena pravila ubrzano se dovršavaju i predviđa se njihovo donošenje prije početka novog razdoblja trgovanja u siječnju 2021.

⁷⁴ Ta brojka ne uključuje novčane kazne zrakoplovnom sektoru u Portugalu jer iznosi novčanih kazni još nisu utvrđeni zbog postupaka sankcioniranja koji su u tijeku.

Godinu je obilježilo i znatno smanjenje emisija iz postrojenja obuhvaćenih ETS-om EU-a. U usporedbi s 2017. smanjenje od 4,1 % uglavnom je potaknuto proizvodnjom električne i toplinske energije, dok su se emisije iz industrije tek blago smanjile. Međutim, verificirane emisije iz zrakoplovstva zabilježile su 2018. daljnje povećanje od 3,9 % u odnosu na 2017.

Izmjene zakonodavstva dogovorene proteklih godina za rješavanje viška emisijskih jedinica i dalje donose značajne rezultate. Pokazatelj viška rezerve za stabilnost tržišta treći je put objavljen 2019. te je, zajedno s pokazateljem za 2017., doveo do smanjenja količine za prodaju na dražbi 2019. za gotovo 40 %, odnosno za približno 397 milijuna emisijskih jedinica. Stoga će se 2019. na dražbama trgovati s približno 30 % manje emisijskih jedinica nego 2018.

Pozitivna kretanja u navedenim područjima rezultirala su povećanim povjerenjem sudionika na tržištu i daljnjim jačanjem cjenovnog signala za ugljik. Viša cijena emisijskih jedinica uzrokovala je znatno povećanje ukupnih prihoda koje su države članice ostvarile od dražbi – ukupni prihodi ostvareni 2018. bili su više od dva puta veći od prihoda ostvarenih 2017.

Usklađenost s ETS-om EU-a ostala je 2018. na vrlo visokoj razini – stopa usklađenosti bila je veća od 99 % i za stacionarna postrojenja i operatore zrakoplova. Struktura ETS-a EU-a i dalje je čvrsta, a administrativna organizacija u državama članicama pokazala se učinkovitom.

Komisija će nastaviti s praćenjem stanja na europskom tržištu ugljika i sljedeće izvješće podnijeti krajem 2020.

PRILOG

Dodatak 1.

Tablica 1.1.: Broj besplatnih emisijskih jedinica dodijeljenih za modernizaciju elektroenergetskog sektora

	Broj besplatnih emisijskih jedinica koje su države članice zatražile u skladu s člankom 10.c					
Država članica	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Bugarska	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593 238	3 812 436	2 471 297
Cipar	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657
Češka	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329	11 681 994	7 661 840
Estonija	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380	2 055 614	38 939
Mađarska	7 047 255 ⁷⁵	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo	nije primjenjivo
Litva	322 449	297 113	269 475	237 230	200 379	158 922
Poljska	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148	21 752 908	31 942 281
Rumunjska	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961	6 222 255	3 778 439
Ukupno	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706	46 985 124	46 987 375

Izvor: GU za klimatsku politiku

Tablica 1.2.: Maksimalni godišnji broj besplatnih emisijskih jedinica prema odstupanju od trgovanja svim jedinicama na dražbama za proizvodnju električne i toplinske energije

Država članica	Maksimalni godišnji broj emisijskih jedinica							
	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Ukupno
Bugarska	13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
Cipar	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
Češka	26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
Estonija	5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
Mađarska	7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
Litva	582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
Poljska	77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129
Rumunjska	17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917
Ukupno	151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

Izvor: GU za klimatsku politiku

⁷⁵ Mađarska je odstupanje iz članka 10.c iskoristila samo 2013.

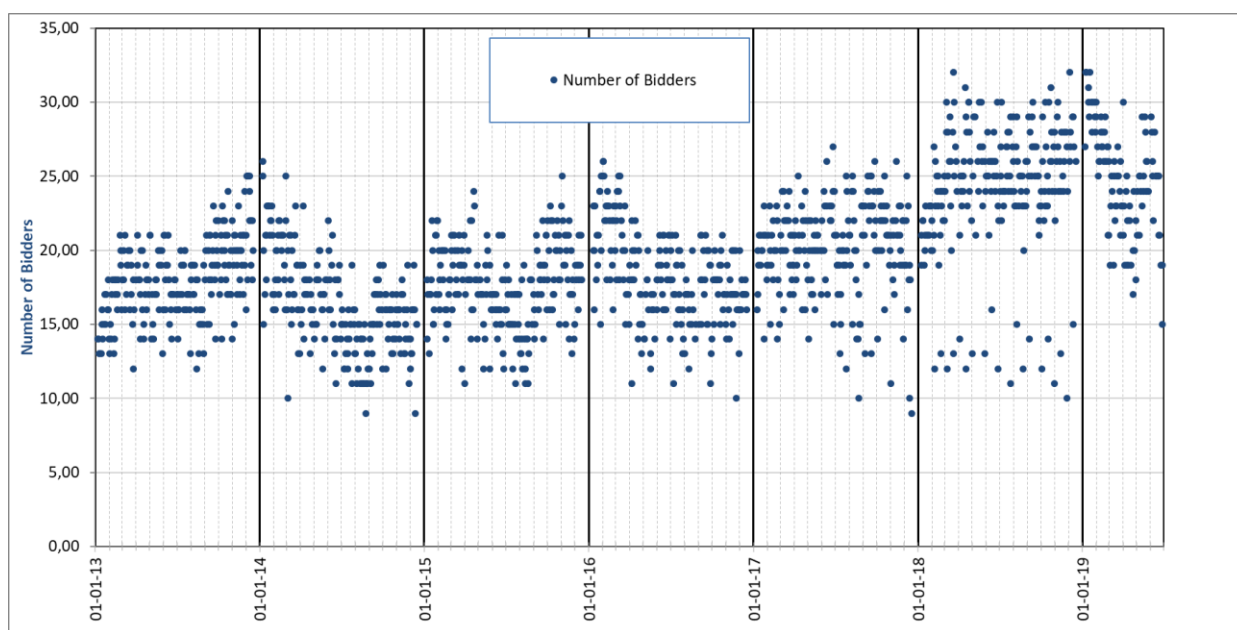
Tablica 1.3.: Broj neiskorištenih besplatnih emisijskih jedinica prema odstupanju od trgovanja svim jedinicama na dražbama za proizvodnju električne i toplinske energije koje su prodane na dražbi ili se namjeravaju prodati na dražbi u razdoblju 2013.–2020.⁷⁶

Neiskorištene emisijske jedinice iz članka 10.c koje su se prodavale na dražbama						
Država članica	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Bugarska	5 444 169	1 461 360	920 823	604 908	1 386 372	0
Cipar	0	0	0	0	0	0
Češka	0	90 694	77 741	66 740	54 550	80 295
Estonija	0	188 682	134 897	1 767 499	761 088	50 026
Litva	259 924	0	456 725	191 229	161 522	128 105
Poljska	1 196	0	7 491	0	55 800 000	49 520 000
Rumunjska	2 104 468	6 710 664	3 540 974	3 011 456	0	0
Mađarska	0	0	0	0	0	0

Izvor: GU za klimatsku politiku

Dodatak 2.

Slika 2.1.: Broj ponuditelja na dražbama općih emisijskih jedinica od 2013. do 30. lipnja 2019.

Izvor: EEX

- Broj ponuditelja

⁷⁶ Neiskorištene emisijske jedinice iz članka 10.c nisu se prodavale na dražbama 2013. i 2014.

Tablica 2.1.: Prihodi država članica od prodaje na dražbama u razdoblju 2012.–2018.⁷⁷

Prihodi od prodaje emisijskih jedinica na dražbama u razdoblju 2012.–2018. (u milijunima EUR)														
	2012.		2013.		2014.		2015.		2016.		2017.		2018.	
	Opće (rane dražbe)	Za zrakop lovstv o (rane dražbe)	Opće	Za zrakoplo vstvo	Opće	Za zrakoplo vstvo	Opće	Za zrakopl ovstvo	Opće	Za zrakoplo vstvo	Opće	Za zrakopl ovstvo	Opće	Za zrakopl ovstvo
Austrija	11,05	0,00	55,75	0,00	52,17	1,18	76,24	2,36	58,81	0,65	78,74	0,69	208,20	2,16
Belgija	0,00	0,00	114,99	0,00	95,03	2,05	138,96	2,69	107,14	0,74	143,52	0,79	379,00	2,47
Bugarska	22,14	0,00	52,63	0,00	36,19	0,22	120,91	0,91	85,08	0,25	130,15	0,27	367,34	0,83
Cipar	1,58	0,00	0,35	0,00	0,43	0,30	0,00	1,42	0,00	0,39	6,15	0,41	24,66	1,30
Hrvatska	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	86,40	0,49	20,09	0,16	26,97	0,18	70,96	0,55
Češka	0,00	0,00	0,00	0,00	55,24	0,47	110,30	1,20	117,63	0,33	199,43	0,35	583,33	1,10
Njemačka	166,18	17,52	791,25	0,00	749,97	0,00	1 093,31	16,87	845,74	4,65	1 141,74	5,07	2 565,34	16,31
Danska	1,07	0,00	56,06	0,00	46,93	1,16	68,64	2,71	52,93	0,74	70,93	0,79	187,32	2,48
Estonija	0,00	0,00	18,07	0,00	7,41	0,04	21,13	0,15	23,57	0,04	39,31	0,05	139,89	0,14
Grčka	14,84	0,00	147,64	0,00	129,97	1,10	190,17	4,99	146,68	1,37	196,57	1,46	518,96	4,57
Španjolska	68,53	0,00	346,11	0,00	323,53	6,56	473,20	16,32	364,97	4,48	488,78	4,77	1 291,07	14,97
Finska	13,28	0,00	66,97	0,00	62,68	0,81	91,64	2,13	70,63	0,58	94,64	0,62	249,84	1,96
Francuska	43,46	0,00	219,25	0,00	205,29	10,05	299,94	12,18	231,34	3,35	309,85	3,55	818,40	11,16
Mađarska	3,99	0,00	34,59	0,00	56,21	0,29	82,28	0,99	63,43	0,27	84,94	0,29	224,48	0,91

⁷⁷ Izvor: EEX

Irska	0,00	0,00	41,68	0,00	35,11	0,87	51,32	2,15	39,54	0,59	52,93	0,63	140,10	1,97
Italija	76,50	0,00	385,98	0,00	361,25	5,24	528,00	14,41	407,23	3,96	545,44	4,21	1 440,10	13,22
Litva	3,29	0,00	19,98	0,00	17,28	0,06	28,13	0,29	20,76	0,08	31,43	0,09	80,11	0,25
Luksemburg	0,74	0,00	4,97	0,00	4,52	0,63	6,62	0,22	5,08	0,06	6,81	0,07	18,09	0,20
Latvija	2,13	0,00	10,79	0,00	10,08	0,14	14,76	0,53	11,36	0,15	15,24	0,15	40,20	0,49
Malta	0,27	0,00	4,47	0,00	3,81	0,10	5,62	0,57	4,30	0,16	5,78	0,17	15,19	0,52
Novi sudionici	25,61	0,00	134,24	0,00	125,63	5,47	183,57	3,68	141,59	1,01	189,63	1,07	500,84	3,37
Poljska	0,00	0,00	244,02	0,00	78,01	0,00	129,84	2,98	135,57	0,58	505,31	0,69	1 209,98	1,59
Portugal	10,65	0,00	72,78	0,00	65,82	1,27	96,32	2,89	74,29	0,79	99,50	0,85	262,96	2,65
Rumunjska	39,71	0,00	122,74	0,00	97,57	0,32	193,62	1,60	193,56	0,44	260,29	0,47	717,64	1,45
Švedska	7,07	0,00	35,67	0,00	33,34	1,02	48,79	3,63	37,61	1,00	50,45	1,06	132,98	3,34
Slovenija	3,51	0,00	17,74	0,00	16,59	0,05	24,28	0,14	18,70	0,04	25,05	0,04	66,19	0,12
Slovačka	12,19	0,00	61,70	0,00	57,59	0,04	84,31	0,20	64,99	0,06	87,01	0,06	229,74	0,18
Ujedinjena Kraljevina	75,74	0,00	409,63	0,00	387,42	14,08	567,72	18,54	418,96	5,37	604,02	5,30	1 607,32	0,00
UKUPNO	603,52	17,53	3 550,73	0,00	3 115,11	53,53	4 815,97	117,26	3 761,57	32,28	5 490,60	34,14	14 090,23	90,27

Dodatak 3.

Tablica 3.1.: Sažeti prikaz razmjene međunarodnih jedinica do kraja lipnja 2019.⁷⁸

Razmijenjene međunarodne jedinice do kraja lipnja 2019.	U milijunima	U postocima	Razmijenjene međunarodne jedinice do kraja lipnja 2019.	U milijunima	U postocima
CER-ovi	261,42	57,65 %	ERU-ovi	192,07	42,35 %
Kina	195,20	74,67	Ukrajina	147,69	76,89 %
Indija	17,27	6,61	Rusija	32,06	16,69 %
Uzbekistan	9,89	3,79	Poljska	2,82	1,46 %
Brazil	5,43	2,08	Njemačka	1,65	0,85 %
Čile	3,16	1,21	Francuska	1,24	0,64 %
Koreja	2,93	1,12	Bugarska	0,50	0,26 %
Meksiko	2,89	1,10	Ostali	6,11	3,21 %
Ostali	24,65	9,43			
Ukupno CER-ovi i ERU-ovi	453,49	100 %			

Izvor: EUTL

Tablica 3.2.: Sažeti prikaz razmjene međunarodnih jedinica do kraja lipnja 2019. prema vrsti postrojenja

Međunarodne jedinice koje su do kraja lipnja 2019. razmijenili:	CER-ovi u milijunima	ERU-ovi u milijunima
Stacionarna postrojenja	256,46	191,25
Operatori zrakoplova	4,96	0,82
UKUPNO	261,42	192,07

Izvor: EUTL

Dodatak 4.

Tablica 4.1.: Sastavnice ponude i potražnje u okviru ETS-a

Sastavnica	Ponuda ili potražnja?	Objavljivanje	Ažuriranje i nepoznanice
Ukupna količina prenesenih emisijskih jedinica iz druge	Ponuda	Izvešće o tržištu ugljika	Nije predviđeno ažuriranje jer je druga faza završena. Konačni iznos.

⁷⁸ Podaci Ujedinjene Kraljevine za 2019. nisu navedeni u tablicama 3.1. i 3.2. zbog zaštitnih mjera koje je Komisija donijela radi očuvanja okolišnog integriteta ETS-a EU-a u slučajevima kad se pravo Unije prestane primjenjivati na državu članicu njezinim povlačenjem iz EU-a (vidjeti poglavlje 2.2.).

faze			
Dražbe na početku treće faze	Ponuda	Internetske stranice Glavne uprave za klimatsku politiku te internetske stranice EEX-a i ICE-a	Nije dio ukupne količine prenesenih emisijskih jedinica iz druge faze. Konačni iznosi.
Emisijske jedinice za NER 300	Ponuda	Internetske stranice EIB-a	300 milijuna emisijskih jedinica monetizirano u razdoblju 2012.–2014. Konačni iznosi.
Dražbe u zrakoplovnom sektoru	Ponuda	Internetske stranice Glavne uprave za klimatsku politiku te internetske stranice EEX-a i ICE-a	Nema – prilagodbe su vidljive u količinama za sljedeću godinu. Dražbe za 2013. i 2014. provedene su 2015.
Dražbe u trećoj fazi	Ponuda	Internetske stranice Glavne uprave za klimatsku politiku te internetske stranice EEX-a i ICE-a	Nema – iznos se ne revidira. Međutim, emisijske jedinice koje nisu ponuđene na dražbi (na primjer, zbog odgoda dražbi za neke države članice, primjerice države EGP-a i EFTA-e) mogu se prodati na dražbi sljedećih godina.
Besplatna dodjela (NPM-ovi)	Ponuda	EUTL, tablice	Ti se iznosi ažuriraju tijekom godine. Država članica može zakasniti s podnošenjem podataka za prethodne godine ili stvarna dodjela može biti niža od iznosa predviđenog na početku. EUTL pruža točno stanje stvarne dodjele.
Besplatna dodjela (NER)	Ponuda	EUTL, tablice	
Besplatna dodjela (zrakoplovstvo)	Ponuda	EUTL, tablice dodjela koje objavljuju države članice	
Besplatna dodjela (članak 10.c)	Ponuda	EUTL, tablica stanja	
Emisije (stacionarna postrojenja)	Potražnja	EUTL, podaci o usklađenosti	Podaci o usklađenosti objavljeni 1. svibnja prikazuju emisije i predane emisijske jedinice za postrojenja koja ispunjavaju zahtjeve u pogledu usklađenosti (tj. postrojenja koja podnose izvješća u svim predmetnim godinama) ⁷⁹ .
Emisije (zrakoplovstvo)	Potražnja		Postizanje usklađenosti za operatore zrakoplova za 2013. i 2014. provedeno je 2015.
Poništene emisijske jedinice	Potražnja		Izvješće o tržištu ugljika

Tablica 4.2.: Raspored objavljivanja podataka

Vremenski raspored	Podaci	Područje primjene
1. siječnja – 30. travnja	Ažuriranja besplatnih dodjela proizvodnji električne i toplinske	Godina x – 1

⁷⁹ Podaci o usklađenosti za prethodne godine mogu se ispraviti retroaktivno zbog npr. zakašnjelog podnošenja.

godine x	energije (članak 10.c)	
1. travnja godine x	Verificirane emisije Besplatna dodjela (članak 10.a stavak 5. – NPM-ovi)	Godina x – 1
1. svibnja godine x	Rok za ispunjavanje zahtjeva u pogledu usklađenosti: verificirane emisije i predane emisijske jedinice	Godina x – 1
Svibanj/listopad godine x	Razmijenjene međunarodne jedinice	
Zadnje tromjesečje godine x	Izvješće o tržištu ugljika	Godina x – 1
Siječanj/srpanj godine x	Stanje rezerve za nove sudionike – tablica NER	
Nije objavljeno na razini EU-a	Besplatna dodjela za zrakoplovni sektor objavljena na razini država članica	

Dodatak 5.

Tablica 5.1.: Verificirane emisije ETS-a koje nisu CO₂ iz postrojenja prema vrsti stakleničkog plina u razdoblju 2013.–2018. (u milijunima tona)⁸⁰

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
PFCs	0,40	0,74	0,58	0,64	0,47	0,60
N₂O	2,47	5,49	5,32	4,62	4,96	4,11

Izvor: EUTL

Dodatak 6.

Tablica 6.1.: Odluke Suda EU-a koje su relevantne za funkcioniranje ETS-a EU-a u razdoblju od srpnja 2018. do lipnja 2019.

Broj predmeta	Predmetno zakonodavstvo	Stranke	Kontekst predmeta	Datum	Zaključak Suda
---------------	-------------------------	---------	-------------------	-------	----------------

⁸⁰ Postoji vjerojatnost da za neka postrojenja u Registru Unije nisu odvojeno navedene emisije dušikova oksida (N₂O) ili perfluorouglijika, već su navedene ukupne emisije u tonama ekvivalenta CO₂. Podaci u tablici odražavaju raspodjelu emisija prema vrsti stakleničkog plina kako je dostupno u Registru Unije. Emisije dušikova oksida (N₂O) uključene su u ETS EU-a od druge faze (od 2008.) na temelju dobrovoljnog sudjelovanja nekih država članica, a s perfluorouglijicima na obveznoj osnovi od treće faze (od 2013.)

Predmet C-682/17	Direktiva 2003/87/EZ, Odluka 2011/278/EU	ExxonMobil Production Deutschland GmbH/Njemačka	Smatra li se postrojenje proizvođačem električne energije ako se ondje, osim proizvodnje električne energije, ne vrši nijedna druga aktivnost iz Priloga I., i u slučaju potvrdnog odgovora, ima li takvo postrojenje pravo na besplatnu dodjelu emisijskih jedinica?	20.6.2019.	Sud je potvrdio usko tumačenje definicije proizvođača električne energije utvrđene u Direktivi 2003/87/EZ.
Predmet T-330/18	Direktiva (EU) 2018/410, Uredba (EU) 2018/842, Uredba (EU) 2018/841	Carvalho i drugi/Parlament i Vijeće	37 fizičkih osoba zatražilo je poništenje Direktive 2018/410, Uredbe (EU) 2018/842 i Uredbe (EU) 2018/841, tvrdeći da su planirana smanjenja stakleničkih plinova nedovoljna. Europski parlament i Vijeće zatražili su da se tužba proglašeni nedopuštenom.	8.5.2019.	Sud je tužbu u cijelosti odbacio kao nedopuštenu.
Predmet C-561/18	Uredba Komisije (EU) br. 601/2012	Solvay Chemicals GmbH/Njemačka	– Je li Uredba (EU) 601/2012 nevaljana i protivna ciljevima Direktive 2003/87 u dijelu u kojem se određuje da se ugljikov dioksid (CO ₂) koji se ne prenosi u smislu članka 49. stavka 1. prvog podstavka navedene direktive smatra emisijom iz postrojenja koje ga proizvodi, neovisno o tome je li ispušten u atmosferu? – Je li Uredba (EU) 601/2012 nevaljana i protivna ciljevima Direktive 2003/87 u dijelu u kojem se određuje da se CO ₂ koji je prenesen iz postrojenja za proizvodnju kalcinirane sode u drugi pogon radi proizvodnje PCC-a mora sustavno ubrajati u emisije tog postrojenja?	6.2.2019.	Sud je proglasio odredbe članka 49. stavka 1. drugog podstavka Uredbe br. 601/2012 i točke 20. pod B njezina Priloga IV. nevaljanima jer se njima u emisije postrojenja za proizvodnju kalcinirane sode sustavno ubraja ugljikov dioksid (CO ₂) prenesen u drugo postrojenje radi proizvodnje precipitiranog kalcijeva karbonata (PCC-a), neovisno o tome je li taj ugljikov dioksid ispušten u atmosferu ili nije.

Dodatak 7.

Tablica 7.1.: Trenutačno stanje četvrte faze provedbe ETS-a EU-a

Mjera	Svrha	Vrsta zakonodavnog akta	Predviđeno donošenje
Popis sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika za	Izrada novog popisa sektora izloženih riziku od istjecanja ugljika za četvrtu fazu ETS-a EU-a na temelju kriterija za utvrđivanje	Delegirana odluka Komisije	Donesena 15. veljače 2019. i objavljena u

razdoblje 2021.–2030.	sektora koji su znatno izloženi riziku od istjecanja ugljika		Službenom listu 8. svibnja 2019. ⁸¹
Revizija pravila o besplatnoj dodjeli emisijskih jedinica za razdoblje 2021.–2030.	Revidiranje Odluke Komisije 2011/278/EU o utvrđivanju prijelaznih propisa na razini Unije za usklađenu besplatnu dodjelu emisijskih jedinica radi njezine prilagodbe novom pravnom okviru utvrđenom za četvrtu fazu	Delegirana uredba Komisije	Donesena 19. prosinca 2018. i objavljena u Službenom listu 27. veljače 2019. ⁸²
Prilagodba besplatne dodjele emisijskih jedinica zbog promjena u proizvodnji	Utvrđivanje mehanizama za prilagodbu razine besplatne dodjele emisijskih jedinica postrojenjima na temelju promjenjivih razina rada koje prosječno variraju za više od 15 % u jednom ili drugom smjeru tijekom razdoblja od dvije godine	Provedbena uredba Komisije	2019.
Ažuriranje referentnih vrijednosti za besplatnu dodjelu emisijskih jedinica za razdoblje 2021.–2025.	Određivanje ažuriranih referentnih vrijednosti za razdoblje 2021.–2025. na temelju podataka za 2016. i 2017. koje su države članice dostavile do 30. rujna 2019.	Provedbeni akt	2020.
Uspostava Inovacijskog fonda	Utvrđivanje pravila o radu Inovacijskog fonda, uključujući postupak i kriterije odabira	Delegirana uredba Komisije	Donesena 26. veljače 2019. i objavljena u Službenom listu 28. svibnja 2019. ⁸³
Uspostava Fonda za modernizaciju	Utvrđivanje pravila za rad Fonda za modernizaciju	Provedbeni akt	2020.
Revizija Uredbe (EU) br. 389/2013 (Uredba o uspostavi Registra Unije)	Utvrđivanje zahtjeva u pogledu Registra Unije za četvrtu fazu u obliku standardiziranih elektroničkih baza podataka koje sadržavaju uobičajene podatkovne elemente za praćenje izdavanja, držanja, prijenosa i poništenja emisijskih jedinica te osiguravanje javnog pristupa i povjerljivosti	Delegirana uredba Komisije	Donesena 12. ožujka 2019. i objavljena u Službenom listu 2. srpnja 2019. ⁸⁴
Izmjena Uredbe (EU) br. 1031/2010 (Uredba o dražbama)	Omogućavanje dražbovne prodaje prvih 50 milijuna emisijskih jedinica za Inovacijski fond uzetih iz rezerve za stabilnost tržišta 2020.	Delegirana uredba Komisije	Donesena 30. listopada 2018. i objavljena u Službenom listu 4. siječnja 2019. ⁸⁵
Revizija Uredbe (EU) br. 1031/2010 (Uredba o dražbama)	Revidiranje nekih aspekata postupka dražbovne prodaje radi provedbe zahtjeva za četvrtu fazu, osobito omogućavanja prodaje na dražbi emisijskih jedinica za Inovacijski fond i Fond za modernizaciju, te odražavanja uvrštavanja emisijskih jedinica ETS-a EU-a u financijske instrumente na temelju Direktive 2014/65/EU o tržištima financijskih instrumenata (MiFID2).	Delegirani akt	2019.
Revizija Uredbe br. 601/2012 o praćenju i	Pojednostavnjenje, poboljšanje i pojašnjenje pravila za praćenje i izvješćivanje te smanjenje administrativnog opterećenja na	Provedbena uredba Komisije	Donesena 19. prosinca 2018. i objavljena u

⁸¹<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=EN>

⁸²<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0331&from=EN>

⁸³<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0856&from=EN>

⁸⁴<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1122&from=EN>

⁸⁵<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0007>

izvješćivanju	temelju iskustva provedbe iz treće faze		Službenom listu 31. prosinca 2018. ⁸⁶
Revizija Uredbe br. 600/2012 o verifikaciji i akreditaciji	Pojednostavnjenje, poboljšanje i pojašnjenje pravila za akreditaciju i verifikaciju te smanjenje administrativnog opterećenja, koliko je to moguće, na temelju iskustva provedbe iz treće faze	Provedbena uredba Komisije	Donesena 19. prosinca 2018. i objavljena u Službenom listu 31. prosinca 2018. ⁸⁷
Uredba o dopuni Direktive 2003/87/EZ u pogledu CORSIA-e	Dopuna Direktive o ETS-u EU-a u pogledu mjera koje je donijela Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva za praćenje, izvješćivanje i verifikaciju emisija iz zrakoplovstva u svrhu provedbe CORSIA-e	Delegirana uredba Komisije	2019.
Smjernice za državne potpore u okviru ETS-a EU-a za razdoblje 2021.–2030.	Revidiranje Smjernica za državne potpore u okviru ETS-a EU-a za četvrtu fazu radi prilagodbe novim odredbama uvedenima revidiranom Direktivom o ETS-u EU-a za programe nadoknada za neizravne troškove ugljika	Komunikacija Komisije	2020.

Sadašnje stanje
Planirano
U tijeku
Završeno

Dodatak 8.

Tablica 8.1.: Doprinosi država članica rezervi za stabilnost tržišta 2019.⁸⁸ i 2020.⁸⁹

Država članica / država EGP-a / država EFTA-e	Doprinosi rezervi za stabilnost tržišta 2019.	Poznati doprinosi rezervi za stabilnost tržišta 2020. ⁹⁰
Austrija	5 935 748	3 957 699
Belgija	9 846 994	6 565 549
Bugarska	8 292 720	5 529 227
Hrvatska	1 614 984	1 076 801
Cipar	932 844	621 980
Češka	15 406 858	10 272 626
Danska	5 340 750	3 560 981
Estonija	2 904 319	1 936 474
Finska	7 130 025	4 753 992

⁸⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2066&from=HR>

⁸⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2067&from=hr>

⁸⁸ Iznosi za razdoblje od siječnja do kolovoza 2019. temelje se na Komunikaciji Komisije C(2018) 2801 final od 15. svibnja 2018., koja je dostupna na sljedećoj adresi:

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2018_2801_en.pdf

⁸⁹ Iznosi za razdoblje od rujna do prosinca 2019. i od siječnja do kolovoza 2020. temelje se na Komunikaciji Komisije C(2019) 3288 final, koja je dostupna na sljedećoj adresi:

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf

⁹⁰ Dio doprinosa država članica rezervi za stabilnost tržišta 2020. utvrdit će se nakon objave pokazatelja viška za 2020.

Francuska	23 346 791	15 566 629
Njemačka	85 389 770	56 934 202
Grčka	12 684 492	8 457 470
Mađarska	5 115 708	3 410 933
Island	166 450	110 982
Irska	3 991 393	2 661 288
Italija	40 304 729	26 873 449
Latvija	865 501	577 079
Lihtenštajn	3 725	2 484
Litva	1 792 324	1 195 044
Luksemburg	467 394	311 638
Malta	354 798	236 564
Nizozemska	14 291 411	9 528 894
Norveška	3 314 570	2 210 012
Poljska	39 282 170	26 191 650
Portugal	6 478 775	4 319 767
Rumunjska	14 941 290	9 962 205
Slovačka	4 752 513	3 168 770
Slovenija	1 577 714	1 051 951
Španjolska	32 660 234	21 776 430
Švedska	3 457 106	2 305 049
Ujedinjena Kraljevina	44 480 623	29 657 753
Ukupno	397 124 723	264 785 572

Dodatak 9.

Tablica 9.1.: Nepotrošena sredstva programa NER 300 u okviru energetske demonstracijske projekata InnovFina: financirani projekti

Naziv projekta	Opis	Slika
WAVE ROLLER	Projektom Wave Roller nastoji se dokazati izvedivost tehnologije energije valova na komercijalnoj razini, premošćivanjem jaza između postavljanja obalne uronjene plutajuće strukture (OWSC) koja pretvara energiju valova u električnu energiju u svrhu demonstracije i postavljanja u komercijalne svrhe. Doprinos programa NER 300 iznositi će 10 milijuna EUR.	

WINDFLOAT	Projekt Windfloat inovativna je odobalna vjetroelektrana koja upotrebljava plutajuće poluuronjive platforme dvadesetak kilometara od obale Portugala. Cilj je projekta unaprijediti najnovija dostignuća u području plutajućih potpornih konstrukcija demonstracijom prilagodljivosti koncepta WindFloat za smještaj većih turbina. Potom se planira poticati postavljanje vjetroelektrana na velikim dubinama. Doprinos programa NER 300 u okviru energetske demonstracijske projekata InnovFina iznositi će 60 milijuna EUR. WindFloat ostvaruje korist i od potpore u iznosu od gotovo 30 milijuna EUR u okviru prvotnog programa NER 300.	
MREŽA ZA PUNJENJE ELEKTRIČNIH VOZILA GREENWAY	Projektom će se podržati ubrzano postavljanje infrastrukture za električna vozila. Pokazuje se izvedivost postavljanja iznimno brzih postaja za punjenje električnih vozila u komercijalne svrhe i model integriranog sustava baterija za skladištenje energije. Demonstracija infrastrukture nalaziti će se u Slovačkoj, Poljskoj, Češkoj i baltičkim zemljama. Financiranje u okviru energetske demonstracijske projekata InnovFina iznosi 17 milijuna EUR, od čega je gotovo 3 milijuna EUR osigurano nepotrošenim sredstvima programa NER 300.	